

1. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

2. Pierwsza wzmianka

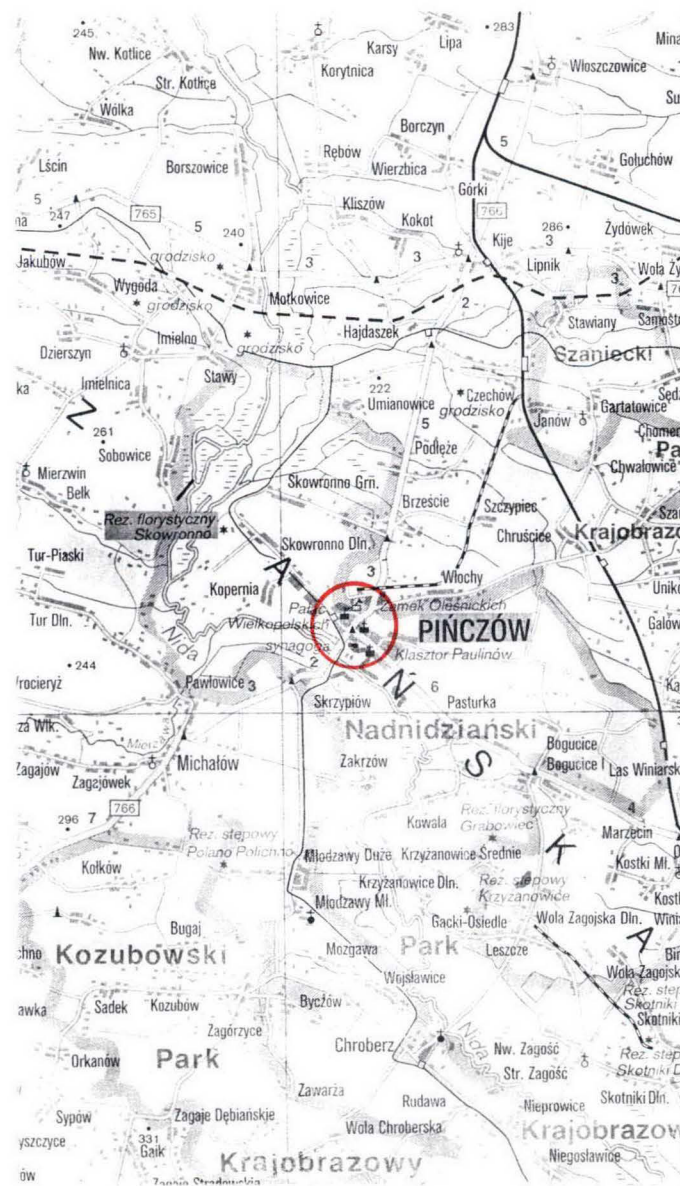
1400

3. Miejscowość

PIŃCZÓW

11. Wideo z dachu bóżnicy na dzielnicę żydowską, klasztor reformatów i Mirów, fot. z 1930 r., ze zbiorów PSOZ w Kielcach
Wideo ze wzgórza zamkowego na miasto, stan z 1997 r. fot. 97/3/3/5,

Orientacja: 1 : 200 000

4. Daty uzyskania praw miejskich:
przed r. 1424 na prawie polskim (oppidum),
1428 r. - na prawie magdeburskim, 1592 r. -
przywilej lokacyjny dla Mirowa

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo kieleckie

gmina / pow. Pińczów

6. Poprzednie nazwy miejscowości

PANDZICZÓW, PYANDZICZÓW,
PIENCZÓW, PIANDZICZÓW,
PINDZICZÓW, PIENDZICÓW

7. Przynależność administracyjna
przed I VI 1975 opis w załączniku nr 26

województwo kieleckie

powiat Pińczów

8. Właściciel i jego adres

Gmina i liczni prywatni właściciele
działek i zabudowy

9. Użytkownik i jego adres

Gmina i liczni prywatni właściciele
działek i zabudowy

10. Rejestr zabytków

Nr

17

data

22.01.1947

12. Historia układu urbanistycznego

W 1400 r. wymieniony jest zamek (castrum) w Pińczowie. W 1424 r. mowa jest o oppidum, co wskazywałoby na lokację osady miejskiej na prawie polskim przed tą datą. Między r. 1424 a 1428 Pińczów wraz z okolicznymi wsiami kupił kardynał Zbigniew Oleśnicki. Miasto lokowane za zgodą króla w 1428 r. na prawie magdeburskim otrzymało wówczas szereg odpowiednich przywilejów. W 1431 r. wzniesiono w mieście kościół - kolegiatę p.w. św. Jana, w 1436 r. osadzono tam, w nowozbudowanym klasztorze - paulinów. W dokumencie z 1449 r. wymieniane są młyny i łaźnia miejska. Na wzgórzu nad miastem wzniesiono wspaniałą rezydencję magnacką, nie mającą równych w Polsce, jak pisał o niej Długosz. Miasto - ośrodek rozkwitającego rzemiosła, handlu ale i rolnictwa oraz ogrodnictwa (m.in. uprawa winnej latorośli) bogaciło się i rozwijało dzięki mecenatowi Oleśnickich. Spokój zakłóciły w połowie XVI w. spory religijne epoki reformacji. Ostatni z Oleśnickich - Mikołaj, który przeszedł na kalwinizm, wygnał paulinów a w Pińczowie stworzył najważniejszy ośrodek reformacji (synody międzynarodowe, drukarnia, różnowiercza szkoła średnia - "Sarmackie Ateny" w klasztorze popaulińskim). W roku 1562 nastąpiło wyodrębnienie się arianizmu. W 1586 r. po wykupieniu miasta przez biskupa krakowskiego Piotra Myszkowskiego nastąpiła rekatolizacja Pińczowa. Do klasztoru wrócili paulini. Myszkowscy okazali się dobrymi gospodarzami i mecenasami miasta. Rozrosło się ono i rozbudowywało wzdłuż rzeki. Rynek otoczyły murowane podcieniowe kamienice. W 1598 r. miasto zbudowało wodociąg dostarczający wodę zdrojową do miasta z pobliskich wzgórz. Teren podmiejski od wschodu, nadany jeszcze przez Oleśnickich Żydom, stał się początkiem dzielnicy żydowskiej, rozwijającej się za Myszkowskich - popierających tę grupę mieszkańców. Potwierdza to wzmianka z 1748 r. o trzech bóżnicach w mieście. W 1592 r. Myszkowscy założyli na wschodnim skraju miasta odrębną administracyjnie, nową osadę Mirów (z własnym wójtem), jednak tworzącą z Pińczowem jeden organizm gospodarczy, otoczony od 1630 r. wspólnym wałem i palisadą z bramami z 1683 r. Przebudowano w stylu renesansowym, a następnie wczesnobarokowym znany ze sztychów oficera armii szwedzkiej - Dahlberga.

dokończenie opisu w załączniku nr 26

13. Opis (lokalizacja, układ przestrzenny, panoramy, wnętrza urbanistyczne, konstrukcja i materiał zabudowy, waloryzacja arch., funkcje)

Lokalizacja. Pińczów leży w południowej części województwa kieleckiego, na terenie Niecki Nadnidziańskiej, rozciągnięty wzdłuż rzeki Nidy na jej lewym brzegu u stóp niewysokiego pasma wzgórz zwanych Górami Pińczowskimi. Przebiega przezeń droga główna nr 766 z północy na południe z Kielc w kierunku Działoszyc. W Pińczowie odgałęzia się droga na pld.-wsch. do Buska. Kierunki te łączą Pińczów z Tarnowem i Krakowem, a dzięki przeprawie promowej przez Wisłę w Górcie - także z Brzeskiem i Bochnią. Miasto znajduje się w odległości 30 km od Jędrzejowa, 40 km od Kielc, 100 km od Krakowa, 130 km od Katowic i 230 km od Warszawy. W najbliższym otoczeniu znajdują się zalesione wzgórza, tereny łąk nadnidziańskich i tereny rolnicze. Obszar miasta leży na terenie Nadnidziańskiego Parku Krajobrazowego.

Układ przestrzenny:

A) Topografia terenu. Historyczne miasto rozłożyło się na stoku wzdłuż lewego brzegu Nidy, zajmując nie tylko podnóże ale i zbocza wzgórz nadnidziańskich, co stanowi zresztą dawną tu tradycję. Zabudowa rozciąga się na wysokości około 185÷250 m n.p.m. Od południa otacza miasto dolina pokryta łąkami i zakolami starego koryta rzeki. Od północy osłaniają je wzgórza. Na ich szczycie usytuowała się XX wieczna dzielnica przemysłowa

B) Komunikacja. Pińczów jest ważnym węzłem lokalnej komunikacji kołowej. Kolej dociera tu w postaci towarowej bocznicy normalnotorowej odgałęziającej się od linii Kielce - Busko w pobliskim Czechowie i docierającej do zakładów przemysłowych położonych na północy miasta. Najbliższy pasażerski przystanek kolejowy na linii normalnotorowej to położony w odległości 5 km Szarbków. Przez miasto przechodzi również linia kolejki wąskotorowej relacji Jędrzejów - Wiślica (Konieczmosty), czynna obecnie na odcinku Jędrzejów - Pińczów jako kolej turystyczna. Drogi kołowe przebiegają przez miasto w kierunkach na północ (do Kielc), na pld.-wsch. (do Chmielnika przez Włochy, Szarbków), na południowy wschód (w stronę Buska), na południowy zachód i południe (w stronę Działoszyc, Skalbierza i Krakowa) oraz na północny zachód (lokalną drogą przez Skowronno do Jędrzejowa).

B) Plan miasta. Położone między doliną rzeki a pasmem wzgórz miasto ma plan wydłużony soczewkowato, rozciągający się z pld.-zach. na pld.-wsch., poszerzony od pld.-wsch. o nowe osiedla - Grodzisko i Podgórze. W planie, mimo zniszczeń wojennych i zakłóceń przestrzeni jakie spowodowała wielkogabarytowa zabudowa, czytelne są kolejne fazy rozwoju miasta - od lokacyjnej - XV-wiecznej, przez renesansową (Mirów) wreszcie XIX i XX-wieczną.

Najstarsza część miasta to duży kwadratowy rynek z kwartałami przyrynkowej zabudowy. W narożnikach wybiegają z rynku po dwie ulice. W pld.-wsch. narożniku reguła ta została naruszona. Znajduje się tam zespół kościoła i klasztoru paulińskiego i wybiega stamtąd dawna ulica Kielecka - jedna tylko pierwotnie ulica - zmierzająca ku północy - obecnie pod nazwą Marszałka J. Piłsudskiego. (Ulica Batalionów Chłopskich, skierowana po południowej stronie kościoła - na wschód jest ulicą wtórną na odcinku równym głębokości trzech kwartałów zabudowy - potem pokrywa się już z ulicą Buską - jedną z dawnych ulic Mirowa.) Regularne od lokacji prostokąty bloków przyrynkowych i narożnych podzielone były pierwotnie na równe działki. Do XX w. pozostała dość wyrównana szerokość działek: 12,5÷16 m. Głębokość działek sięgała 54 m. Jako najbardziej regularna zachowała się pierzeja północna - działki o wymiarach 14 x 52 m, także regularna była południowa. Swobodniejsza parcelacja pierzei wschodniej wynika z lokalizacji tam kościoła, a może spowodowana jest późniejszymi znacznymi przekształceniami (nowa ulica, przebudowy domów). Duży rynek (dziś średnio 134 x 116 m) był przeznaczony na plac targowy. Otoczony był początkowo domami szczytowymi prawdopodobnie z podcieniami. Czy miał pierwotnie na środku ratusz i blok śródrynkowy - trudno dziś stwierdzić bowiem średniowieczna zabudowa była przypuszczalnie w większości drewniana (brak śladów murowanych piwnic średniowiecznych). Być może przy kościele paulinów stały już w średniowieczu pojedyncze kamieniczki murowane ale o tym mówi tylko tradycja. Zabudowa zmieniła się w XVI w. Pierzeje rynku i sąsiednie ulice obudowane były zabudową zwartą - kamieniczkami mieszczańskimi - od drugiej poł. XVI w. murowanymi - podcieniowymi, szczytowymi nadal aż do XVIII w. Ulice - obecnie Legionistów (dawna Krakowska) i Marszałka J. Piłsudskiego (dawna Kielecka), które stanowiły fragment głównej drogi północ - południe na terenie miasta - poszerzały się na wylotach z niego przyjmując kształt trójkątnych placów.

dokończenie opisu w załączniku nr 26

<p>14. Liczba mieszkańców w 1997 r. 12 710</p>	<p>15. Powierzchnia zabudowy w granicach administracyjnych miasta 1432 ha</p>	<p>16. Zmiany w przynależności administracyjnej Opis w załączniku nr 26</p>	<p>17. Stan prawny obecny Miasto i Gmina</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie</p> <p>Bardzo zniszczone podczas II wojny światowej miasto (w około 80 %) wymagało poważnej odbudowy i znaczących działań konserwatorskich. Do najważniejszych inwestycji można zaliczyć m.in.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Odrestaurowanie częściowe bóżnicy w 1947 r. i odbudowę zniszczonego renesansowego "Domu na Mirowie" w 1948 r., 2. Budowę licznych bloków mieszkalnych na terenie starego miasta i dawnej dzielnicy żydowskiej do 1965 r. 3. Budowę domów w pierzejach starego rynku na historycznych piwnicach w latach 1955 - 1965, nadbudowę dawnego budynku Kasy Chorych (ZOZ ul. Grodziskowa 1), przebudowę i remont domów przy rynku nr 10, 18, 22, 23, 25. 4. Odrestaurowanie i adaptacja na cele Domu Kultury gmachu dawnego klasztoru popaulińskiego do 1963 r. 5. Wzniesienie zabudowy produkcyjnej Pińczowskich Zakładów Kamienia Budowlanego ok. 1960-1964. 6. Wzniesienie w latach 60. XX w. gmachu Liceum Ogólnokształcącego z internatem, budynków Zasadniczej Szkoły Zawodowej, drugiej szkoły podstawowej i przedszkola. 7. Rozbudowę budynków szpitala przy klasztorze, 8. Od 1955 r. wymianę starej nawierzchni ulic (bruki) na bitumiczną (Do 1965 r. "wyasfaltowano" ul. Batalionów Chłopskich, 1-Maja, 3-Maja, Partyzantów, rynek), obecnie trwają prace na terenie ulic Mirowa (układana jest cementowa kostka brukowa). 9. Od lat 60. XX w. trwa rozbudowa sieci wodociągowej. 10. W 1964 r. w ramach prac społecznych zasadzono 33 tys. drzewek i krzewów. 11. W pierwszej połowie lat 60. XX w. rozpoczęto budowę stadionu sportowego, stancji wodnej, kąpieliska oraz restauracji i kawiarni. 12. W latach 1966-1972 nastąpiła dalsza rozbudowa mieszkalnictwa i budynków administracyjnych. Powstały wówczas: a) nowe domy wielorodzinne i jednorodzinne, b) gmach sądu, c) budynek poczty, d) budynek NBP i PZU. <p>dokończenie opisu w załączniku nr 29</p>		<p>19. Stan zachowania układu komunikacyjnego i przestrzennego. Stan techniczny zabudowy.</p> <p>Pierwotny układ komunikacyjny i przestrzenny podlegały stopniowym zmianom w ciągu wieków i dość radykalnym po II wojnie światowej. Zachował się prawie kwadratowy rynek z niezabudowanym wnętrzem (od XVI w. istniała fontanna na środku rynku). Zachował się także tradycyjny przebieg głównego szlaku komunikacyjnego północ-południe (Kielce - Kraków) przez rynek wzdłuż wschodniej pierzei. Zmiany dotyczące układu komunikacyjnego to zabudowa ulicy zwanej odtąd Klasztorną bryłą klasztoru reformatów w XVII w. Ulica ta była główną arterią komunikacyjną miasta w kierunku wschód - zachód. W 1827 r. po zarządzeniu o zniesieniu podcieni w Królestwie Polskim - zlikwidowano większość podcieni w Pińczowie ze względu na stan techniczny i "lepszy prospekt". W XIX w. przebito ulicę Buską do rynku aby ułatwić i wyprostować komunikację na wschód. Skierowano ulicę Buską przez Rynek Mirowski przekątniowo ku wyjazdowi z miasta w stronę Buska. W XX w. nastąpiły znaczące zmiany polegające na dalszym rozszerzeniu się miasta ku wschodowi i zachodowi oraz powstanie dzielnicy przemysłowej w północnej części miasta - za Nową Wsią. Po zniszczeniach wojennych nie utrzymano linii zabudowy ani gabarytów ulic: Krakowskiej, Armii Krajowej, Złotej, Klasztornej (dawna dzielnica żydowska), Słabskiej, Grodziskowej, Podemłyńskiej, Wesołej, Zacisze oraz Nowego Świata. Najlepiej zachowały się ulice: Górna, Bednarska i fragmenty Buskiej (Batalionów Chłopskich) w obrębie Mirowa.</p> <p>dokończenie opisu w załączniku nr 29</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>1. W celu ochrony zespołu urbanistycznego należy:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Zachować historyczne linie zabudowy w obrębie układu starego miasta i dzielnicy Mirów. Utrzymać lub przywrócić (przynajmniej we fragmentach) linie zabudowy w obrębie dawnej dzielnicy żydowskiej. (ul. Klasztorna, Złota, Armii Krajowej, Gęsia). Po dekapitalizacji zabudowy wzniesionej po II wojnie światowej wzdłuż ul. Krakowskiej przywrócić historyczną linię zabudowy z trójkątnym poszerzeniem od południa. b) Zachować zabudowę historyczną (m.in. budynki mieszkalne z XIX i z pocz. XX w.) - ew. poddać modernizacji. Nową - proponowaną zabudowę w obrębie starego miasta (rynek i najbliższe odcinki ulic powinno się utrzymać w wysokości nie wyższej niż 2 kondygnacje. Zabudowa Mirowa winna być parterowa! Jest ona jednoznacznie określona gabarytami tzw. Domu Wójta ("Drukarnia Ariańska") jako nieprzekraczalnymi (1 kondygnacja + dach). <p>dokończenie opisu w załączniku nr 29</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

- Plan miasta prywatnego Pińczowa, rysowany przez Maryana Potockiego w 1825 r. AP Kielce, sygn I 11,
- Plan projektowanego rozpołożenia... goroda Pinczowa Kleckoj Gubrnii 1894, AP Kielce, sygn. RGK 3637,
- Archiwum Ordynacji Myszkowskich AP Kielce, sygn. 1109,

22. Bibliografia

- J. Chądzyński, Historyczno - statystyczne opisy miast starożytnych w Polsce, Warszawa 1855, s. 145,
- Jacques De Verdmon, Krótka monografia wszystkich miast miasteczek i osad w Królestwie Polskim, Warszawa 1903,
- T. Zarębska, T. Zagrodzki, R. Kazimierski, Pińczów woj. kieleckie, Studium historyczno-urbanistyczne do planu zagospodarowania przestrzennego miasta..., Tom I i II, Warszawa 1957, m-pis w arch. PSOZ Kielce,
- Cz. T. Zwolski, Busko i okolice oraz szlak Nidy, Warszawa 1960, s. 70,
- Praca zb. pod red. J. Wyrozumskiego, Pińczów i jego szkoły w dziejach, Warszawa - Kraków 1979,
- H. Stawicki, J. Szymańska, E. Adamowski, T. Sławińska, Studium zagospodarowania przestrzennego i rewaloryzacji osiedla Mirów w Pińczowie, Kielce 1986, m-pis w arch. PSOZ Kielce,
- Zabytki architektury i budownictwa w Polsce, woj. kieleckie, t. 15, Warszawa 1995,

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

- T. Zarębska, T. Zagrodzki, R. Kazimierski, Pińczów woj. kieleckie, Studium historyczno-urbanistyczne do planu zagospodarowania przestrzennego miasta..., Tom I i II, Warszawa 1957, m-pis w arch. PSOZ Kielce,
- H. Stawicki, J. Szymańska, E. Adamowski, T. Sławińska, Studium zagospodarowania przestrzennego i rewaloryzacji osiedla Mirów w Pińczowie, Kielce 1986, m-pis w arch. PSOZ Kielce,

24. Uwagi różne

25. Program komputerowy formularza karty został opracowany dla Grażyny Balińskiej - Wrocław 1997

tekst Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

plany, rysunki Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

zdjęcia fotogr. Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

miejsce przechowywania negatywów Grażyna Balińska - Wrocław

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO !

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

1÷16 - dokumentacja fotograficzna, 17÷19 - dokumentacja ikonograficzna,
20÷22 - dokumentacja kartograficzna, 23 - dokumentacja kartograficzna - waloryzacja architektury i stan techniczny zabudowy, 24 - funkcje zabudowy, wnioski konserwatorskie ogólne, 25 - wnioski konserwatorskie szczegółowe, 26÷29 - dokończenie opisu,

1. Miejscowość

PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna - Verte I

1. Miasto i Pińczowskie Błonie - widok od południa, fot. 97/8/1/1, 97/8/2/1/ 97/8/2/5, 97/8/2/3, 97/8/2/4.

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

2. Widok ze Skrzypiowa na Pińczowskie Błonie i miasto, fot. 97/17/3/1, 97/17/2/4, 97/17/2/5.

3. Pińczowskie Błonie podczas powodzi w lipcu 1997 r. - widok ze Skrzypiowa, fot. 97/16/6/1, 97/16/5/4, 97/16/5/3.

1. Miejscowość

PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna - Verte !

1. Widok od południa na Okręgową Spółdzielnię Mleczarską przy ul. Zachodniej, fot. 97/27/2/1, 97/27/2/2.

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

2. Widok na miasto od północy (spod kaplicy św. Anny), fot. 97/3/6/5, 97/3/6/6.

3. Zbliżenie: widok na klasztor i rynek, fot. 97/3/7/4, 97/3/7/5

1. Miejscowość

PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna - Verte !

1. Zalew - fragment starego koryta Nidy - widok ze Skrzypiowa, fot. 97/17/3/2,
2. Wjazd do miasta od strony Buska, fot. 97/17/3/3,
3. Widok na osiedla Grodzisko i Podgórze od południa, fot. 97/17/3/4,

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

4. Widok z góry na wschodnią część miasta i dolinę Nidy (zbliżenie), fot. 97/3/3/2, 97/3/3/3, 97/3/3/4,

5. Widok ze wzgórza zamkowego na zachodnią część miasta i dolinę Nidy (zbliżenie), fot. 97/3/4/2, 97/3/4/3, 97/3/4/4,

1. Miejscowość

P I Ń C Z Ó W

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna - Verte !

1. Zbieg ulic 1-Maja i 3-Maja - wylot z miasta w kierunku zachodnim, fot. 97/19/5/3,
2. Ulica Żwirki i Wigury - osiedle kolejarzy, widok od południowego zachodu, fot. 97/19/5/4,
3. Dom kolejarzy przy ul. 3-Maja 24, fot. 97/19/5/2,

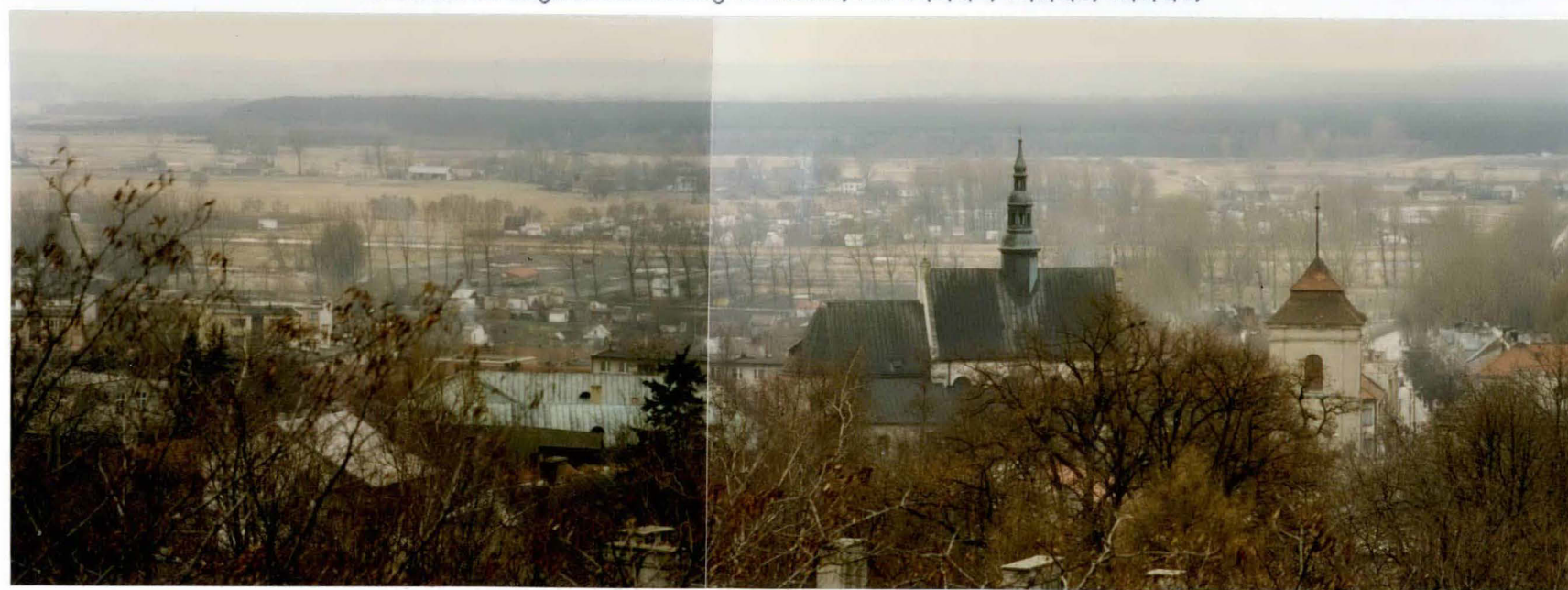
Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

3. Widok ze wzgórza zamkowego na miasto, fot. 97/3/5/4, 97/3/5/5, 97/3/5/6,

5. Widok ze wzgórza zamkowego na kościół i klasztor popauliński (zbliżenie), fot. 97/3/4/6, 97/3/4/5,

1. Miejscowość

PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna - Verte !

1. Renesansowy detal kaplicy św. Anny, fot. 97/3/7/6,

2. Kaplica św. Anny, fot. 97/3/5/3,

3. Relikty zamku, fot. 97/3/6/4,

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

4. Kaplica św. Anny - widok ze wzgórza zamkowego, fot. 97/3/6/1,

5. Widok na pałac Wielopolskich ze wzgórza zamkowego, fot. 97/3/6/3,

6. Widok na pałac Wielopolskich z Góry św. Anny, w głębi budynek liceum,

7. Widok na miasto i dolinę ze stoku Gór Pińczowskich, po lewej wzgórze zamkowe, fot. 97/3/3/1,

1. Miejscowość

PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna - Verte !

1. Rynek, pierzeja północna, widok od płn.-zach.,
2. Rynek, pierzeja południowa - widok od wschodu, fot. 97/4/3/2,
3. Pierzeja północna rynku i wylot
ul. Piłsudskiego ku północy, fot. 97/4/3/1, 97/4/2/2,

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

4. Ul. Piłsudskiego (dawna Kielecka) - widok z rynku na północ, fot. 97/4/1/3,

5. Narożnik pín.-wsch. rynku, widoczna kaplica św. Anny, fot. 97/4/1/2,

6. Ul. Klasztorna - widok od rynku, fot. 97/4/3/4,

7. Ul. Legionistów (dawna Krakowska), widok na południe, fot. 97/4/3/3,

1. Miejscowość

PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna - Verte !

1. Widok z rynku w kierunku zachodnim,

ul. 1-Maja, po prawej stronie straż pożarna, fot. 97/4/4/4,

2. Widok na dzwonnice i kościół parafialny, fot. 97/4/2/1,

3. Zieleń na środku rynku, fot. 97/4/3/5,

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

4. Rynek - pierzeja zachodnia, fot. 97/4/4/2, 97/4/4/3

5. Rynek - pierzeja północna, fot. 97/4/6/1.

6. Widok na rynek od ul. Piłsudskiego - po lewej pierzeja wschodnia, 97/4/1/4.

1. Miejscowość

PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna - Verte !

1. Pierzeja wschodnia rynku, fot. 97/4/3/6, 97/4/4/1.

2. Rynek - widok z narożnika płn.-zach. na pierzeję północną (po lewej) i kościół parafialny (popaulinski) i dzwonnice, fot. 97/4/5/4, 97/4/5/3.

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

3. Widok od strony rynku w kierunku ul. 3-Maja, fot. 97/4/5/6,

4. Ul. Kościuszki, widok od rynku, fot. 97/4/5/5,

6. Ul. Podemtyńska - widok w kierunku pld., fot. 97/4/4/5,

7. Ul. Podemtyńska - bloki mieszkalne, zabudowa w pierzei zachodniej, fot. 97/4/4/6,

1. Miejscowość

PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna - Verte !

1. Ul. Buska (Batalionów Chłopskich) - wjazd do miasta od wschodu, fot. 97/17/13/5,

2. Ul. Buska (Batalionów Chłopskich) - widok w kierunku zachodnim, fot. 97/17/4/2,

3. Ul. Buska (Batalionów Chłopskich) - widok w kierunku zachodnim, fot. 97/17/4/3,

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

4. Bezimienne przejście między ul. Buską (Batalionów Chłopskich)
a ul. Bednarską, fot. 97/17/5/1,
5. Przejście między ul. Buską (Batalionów Chłopskich)
a ul. Bednarską (przy domu nr 21), fot. 97/17/4/5,
6. Ul. Buska (Batalionów Chłopskich) - domy z wystawkami
- pierzeja północna, fot. 97/17/4/4,

1. Miejscowość

PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna - Verte !

1. Ul. Klasztorna - widok w kier. wschodnim, (w głębi widoczny klasztor), fot. 97/4/6/2,

2. Budynek nowego szpitala (po prawej), w głębi klasztor, fot. 97/4/6/3,

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

3. Widok spod bramy klasztornej w stronę ul. Klasztornej, fot. 97/4/6/5.

4. Dziedziniec klasztoru reformatów, fot. 97/4/7/1,

5. Dziedziniec klasztoru i kościół reformatów, fot. 97/4/6/6,

1. Miejscowość

PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna - Verte !

1. Uliczka łącząca ul. Klasztorną i Buską (Batalionów Chłopskich), fot. 97/4/6/4,

2. Ul. Buska (Batalionów Chłopskich), widok w kierunku wsch., fot. 97/4/7/3,

3. Ul. Buska (Batalionów Chłopskich), widok w kierunku zach., fot. 97/4/7/2,

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

4. Ul. Bednarska, widok w kierunku wsch. od nr 21, fot. 97/4/7/5,

5. Ul. Bednarska, widok w kierunku zach., fot. 97/4/7/4,

6. Ul. Buska (Batalionów Chłopskich), wlot od wschodu do miasta, widok na kościół reformatów, fot. 97/4/7/6,

7. Wejście do domu przy ul. Bednarskiej 17, fot. 97/17/5/4,

1. Miejscowość

PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna - Verte !

1. Ul. Górna 12, widok w kierunku wsch., fot. 97/17/5/5,

2. Widok w kierunku klasztoru reformatów spod tzw. Domu Wójta lub Drukarni Ariańskiej, (po lewej), fot. 97/17/3/6,

3. Ul. Mirowska, widok od pld. na pierzeję wsch., fot. 97/17/4/1,

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

4. Ul. Górná 21, widok w kier. wsch., fot. 97/17/5/6,

5. Ul. Bednarska, widok w kier. wsch., fot. 97/17/5/3,

6. Ul. Górná 37, widok w kier. wsch., fot. 97/17/6/1,

7. Ul. Bednarska, widok w kier. zach., fot. 97/17/5/2,

1. Miejscowość

P I Ń C Z Ó W

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna - Verte !

1. Ul. 1-Maja, widok na ul. Krótką od płd., fot. 97/4/5/1,

2. Widok z ul. Grodziskowej na zaplecze posesji przy ul. Górnej, fot. 97/5/1/5,

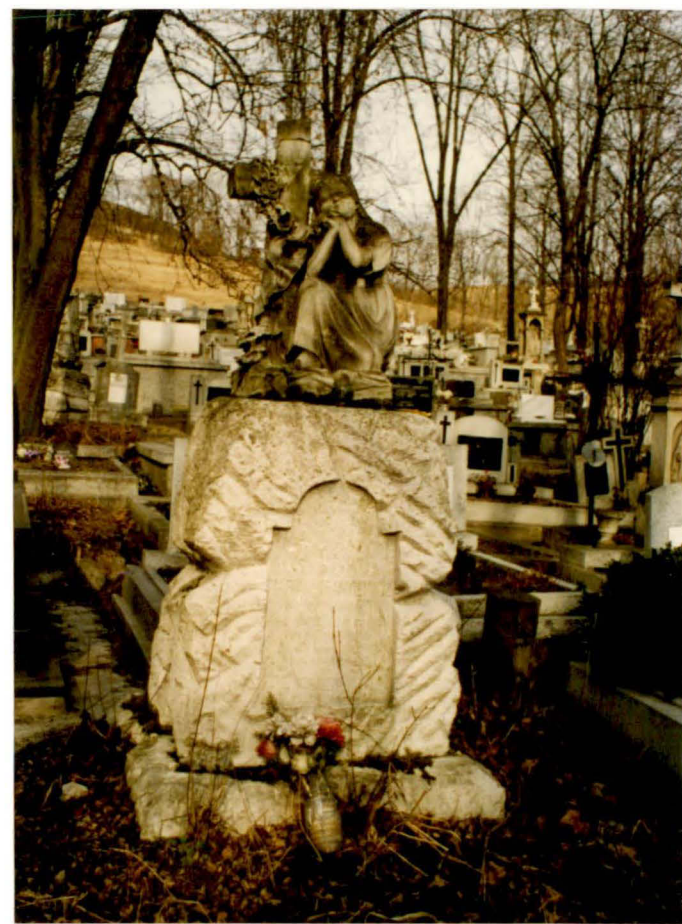
3. Dom przy ul. Grodziskowej 11, fot. 97/5/1/6,

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

4/5/6/7. Cmentarz - aleja główna i nagrobki z pocz XX w.,
 fot. 97/5/1/4, 97/5/1/3, 97/5/1/2, 97/5/1/1

1. Miejscowość

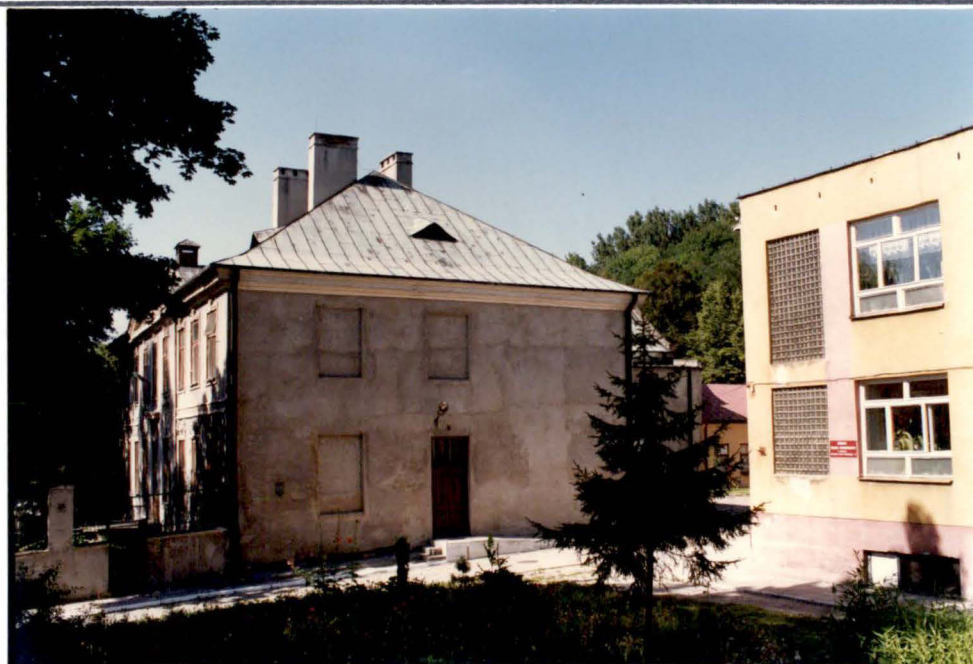
PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna - Verte !

1. Dawny pałac Wielopolskich, widok od płd., obok nowy budynek szkoły, fot. 97/19/5/5.
2. Widok na nową zabudowę mieszkaniową z ulicy Siedem Źródeł, fot. 97/19/5/6.
3. Plac Konstytucji 3 Maja, widok od południa
na budynek Sądu Rejonowego i Urzędu Miejskiego, fot. 97/23/7/1.

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

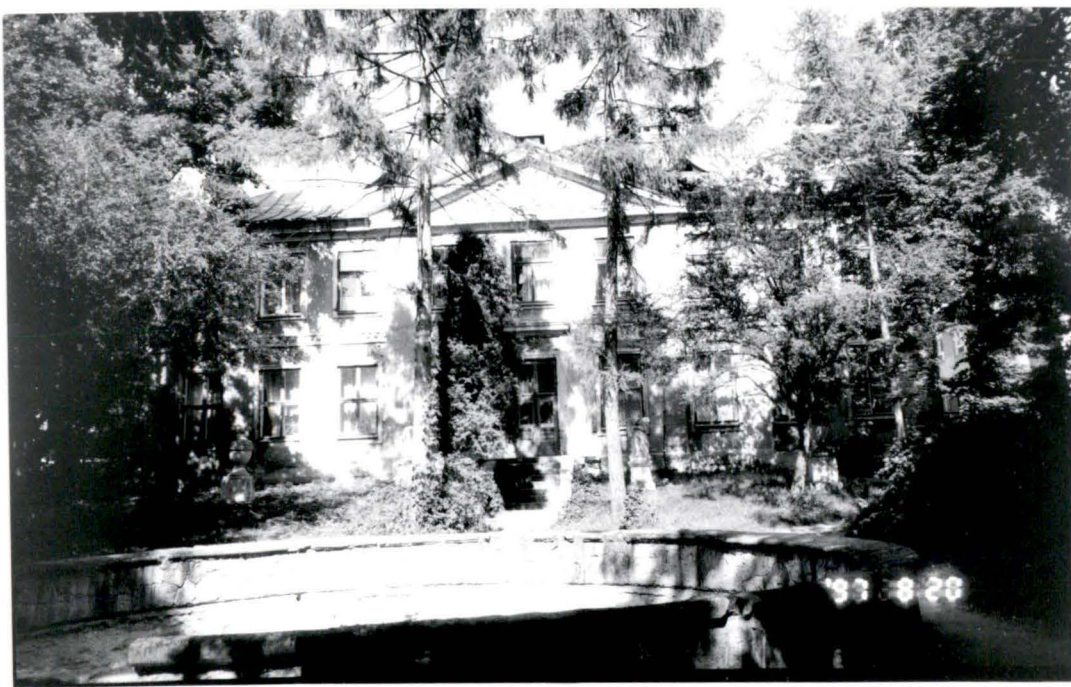

4. Kaplica św. Anny, widok od płd.-zach., fot. 97/29/2/1,

5. Dom z XVI w. przy Rynku Mirowskim (tzw. Dom Wójta lub Drukarnia Ariańska), fot. 97/23/2/4,

6. Dawny pałac Wielopolskich, widok od strony ogrodu (od płd.-zach.), fot. 97/23/7/3,

7. Dworzec kolejki wąskotorowej - widok od płd.-wsch., w głębi budynek parowozowni, fot. 97/23/7/2,

1. Miejscowość

PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna - Verte !

1. Widok na stare koryto Nidy (obecnie zalew)
z mostu kolejki wąskotorowej, fot. 97/23/2/2, 97/23/2/3,
2. Nasyp i most kolejki wąskotorowej, fot. 97/23/2/1

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

3. Drewniany ganek - wejście do budynku starego szpitala (budynek przyklasztorny), fot. 97/29/3/5,

4. Widok z bramy kościelnej w stronę ul. Grodziskowej, po lewej klasztor, fot. 97/29/3/1,

5. Fragment cmentarza, fot. 97/23/1/1,

1. Miejscowość

PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna - Verte I

1. Figura św. Floriana obok kościoła parafialnego i klasztoru, fot. 97/29/2/4,

2. Cokół figury św. Floriana z inskrypcją, fot. 97/29/2/5,

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

3. Widok na klasztor popauliński od płn.-zach., fot. 97/29/2/2.

4. Kościół popauliński z dzwonnica, fot. 97/29/2/3.

5. Stara synagoga, widok od płn.-wsch., fot. 97/29/3/4.

6. Stara synagoga, widok od płd.-zach., fot. 97/29/3/3.

1. Miejscowość

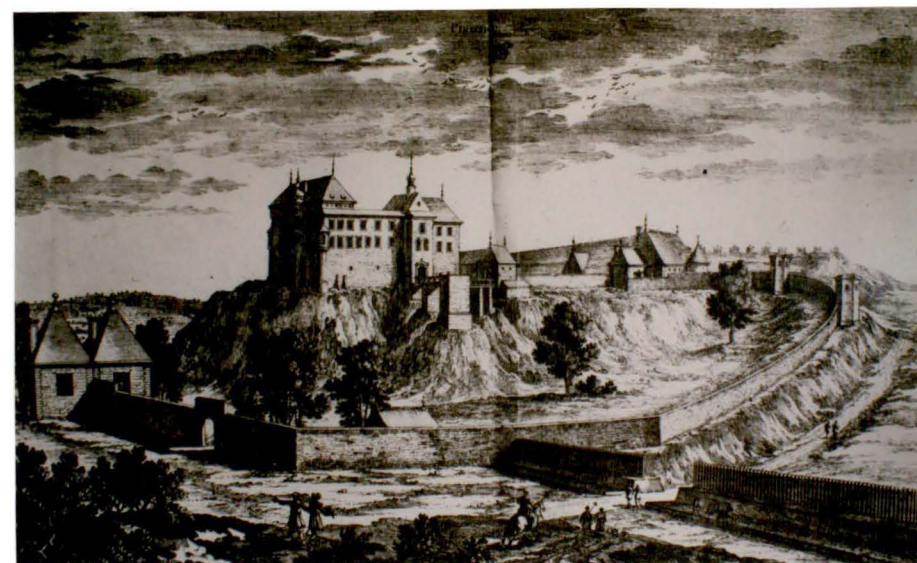
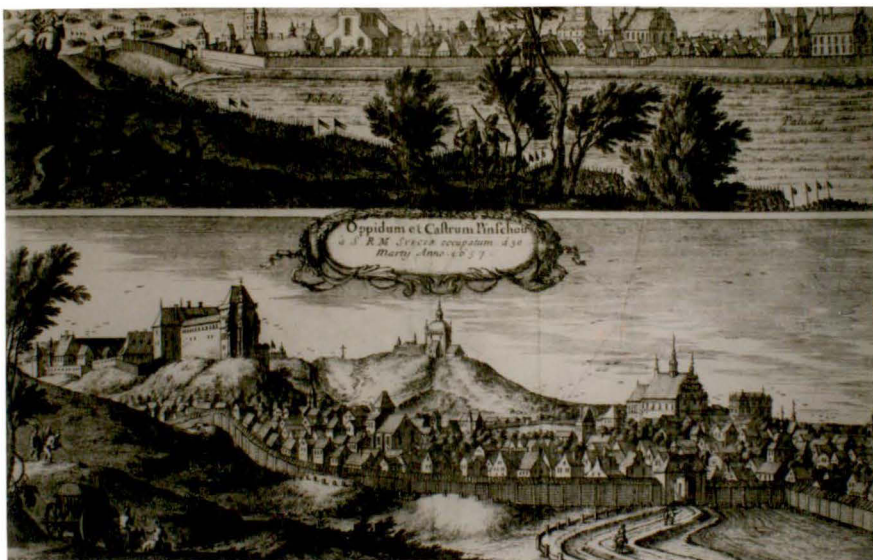
PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja ikonograficzna - Verte I

1. Miasto i zamek Pińczów, reprodukcja sztychu

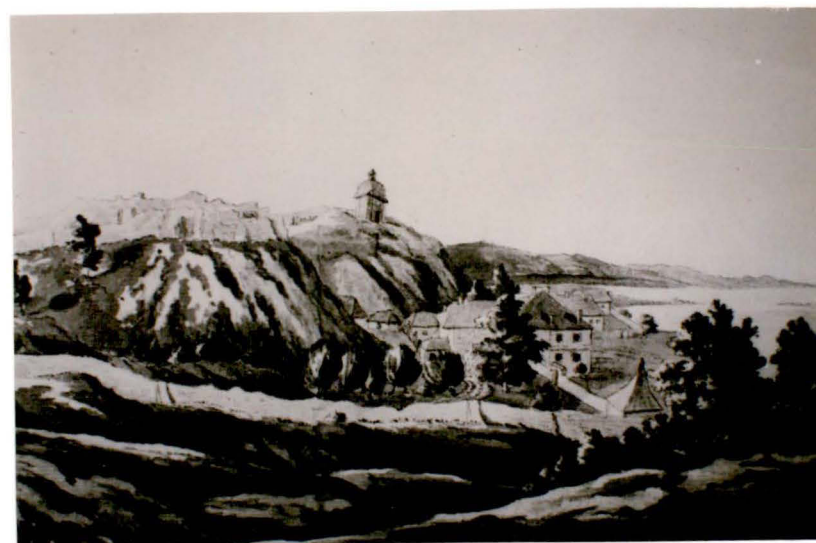
Puffendorfa z 1657 r., fot. 97/30/6/3,

2. Zamek w Pińczowie wg miedziorytu z XVIII w., fot. 97/30/6/4,

3. Ruiny zamku w Pińczowie, fot. 97/30/7/2,

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

4. Rynek - narożnik płn.-wsch., reprodukcja z Tygodnika Ilustrowanego z 1865 r.,
fot. 97/30/6/5,

5. Rynek - narożnik płn.-wsch., fotografia z pocz. XX w. ze zbiorów PSOZ,
fot. 97/30/6/6,

6. Rynek - narożnik płn.-wsch., stan z 1957 r., fot. 97/30/3/3,

7. Kaplica św. Anny - fotografia z pocz. XX w. ze zbiorów PSOZ, fot. 97/30/7/4,

1. Miejscowość

PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja ikonograficzna - Verte !

1. Rynek - pierzeja północna, stan z 1957 r., fot. 97/30/3/2, 97/30/3/1.

2. Rynek - pierzeja zach., stan z 1957 r., fot. 97/30/3/6.

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

3. Rynek - pierzeja południowa, stan z 1957 r., fot. 97/30/3/5,

4. Rynek - narożnik pld.-wsch., widok w kier. pld. na ul. Krakowską
obecnie Legionistów, stan z 1957 r., fot. 97/30/3/4,

5. Ul. Krakowska, widok w kier. pln., stan z 1957 r., fot. 97/30/4/2,

6. Dworek przy ul. 3-Maja, róg Krótkiej, stan z 1957 r., fot. 97/30/4/1,

1. Miejscowość

PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja ikonograficzna - Verte I

1. Bóżnica, fotografia z 1913 r., fot. 97/30/7/3,

2. Ul. Krakowska, nieistniejący dom renesansowy,
fotografia z 1930 r., fot. 97/30/4/4,

3. Ul. Krakowska, dom renesansowy z portalem,
fotografia z 1930 r., fot. 97/30/4/3,

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

4. Ul. Buska, widoczne wyloty ulic Bednarskiej i Górnej, stan z 1957 r., fot. 97/304/5,

5. Ul. Buska, widok w kierunku wsch., stan z 1957 r., fot. 97/307/1,

6. Rynek Mirowski, widok na pierzeję wschodnią, stan z 1957 r., fot. 97/304/6,

7. Ul. Bednarska, widok w kierunku wsch., stan z 1957 r., fot. 97/305/3,

1. Miejscowość

PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja ikonograficzna i kartograficzna - Verte !

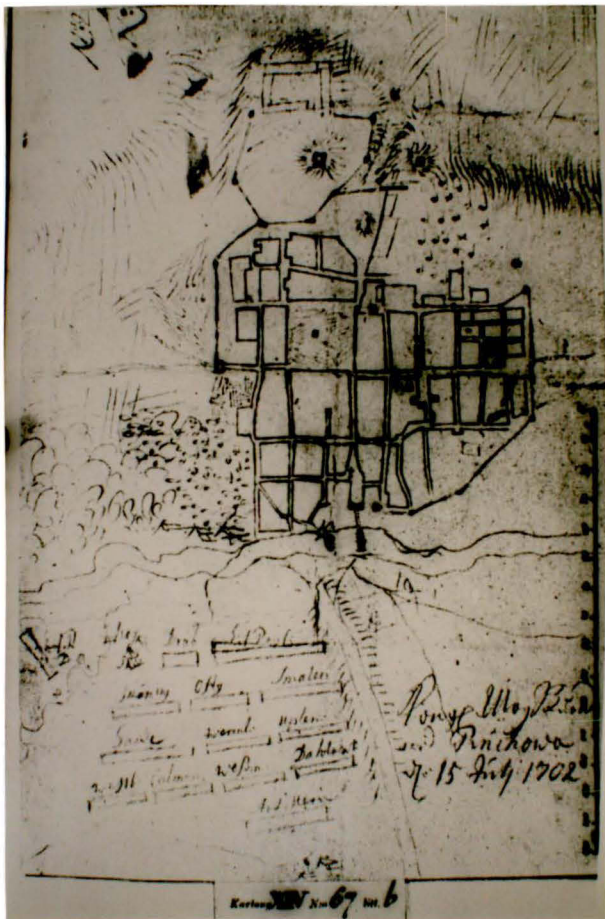
1. Ul. Bednarska, widok w kierunku wschodnim, stan z 1957 r., fot. 97/30/5/2.

2. Ul. Górna, widok w kierunku wsch., stan z 1957 r., fot. 97/30/5/1.

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

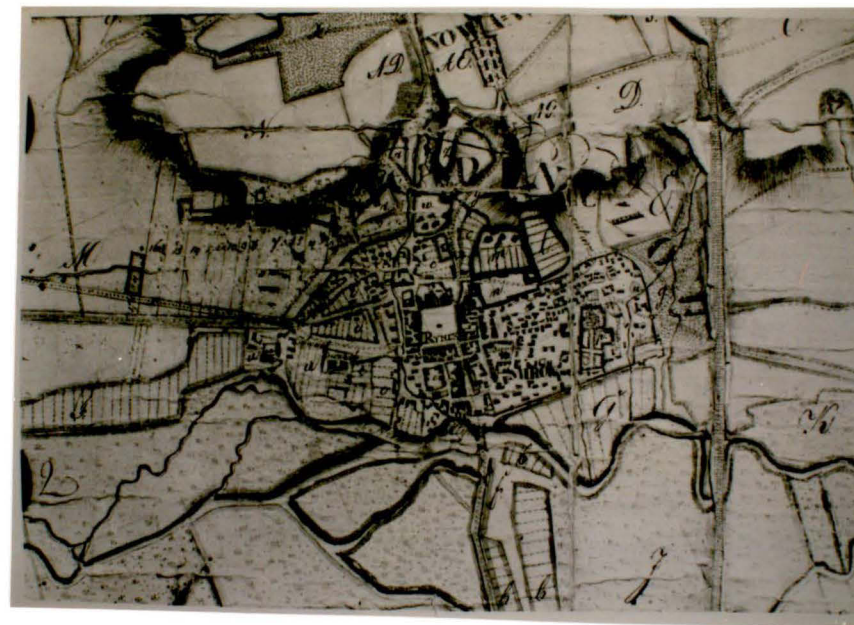

3. Plan szwedzki Pińczowa z 1702 r., fot. 97/30/5/4,

4. Plan miasta z drugiej poł. XVIII w., oryg. AGAD, fot. 97/30/5/5,

5. Plan miasta z 1816 r., fot. 97/30/5/6

1. Miejscowość

PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja kartograficzna - Verte !

Plan miasta z 1825 r. AP Kielce sygn. I/11

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

ПЛАНЪ
ПРОЕКТИРОВАННАГО РАСПОЛОЖЕНІЯ
Угрюмнаго города
ПИНЧОВА
Житомирской Губерніи
1894 года

Условные знамѣ.

- Железные (железные) и (железные)
- Деревянные (железные) и (железные)
- Железные (железные) и (железные)
- Деревянные (железные) и (железные)
- Существующія (железные) и (железные)
- Пашня
- Сады
- Селеніе
- Луга
- Виноградъ
- Дороги и каналы
- Рѣка
- Снѣжки горы
- Городская черта

Ивановъ

Угласненіе плана
Существующія (железные) и (железные)
Железные

1. Железные
2. Железные
3. Железные
4. Железные
5. Железные
6. Железные (старая)
7. Железные (новая)
8. Железные
9. Железные
10. Железные
11. Железные
12. Железные
13. Железные

1. Miejscowość

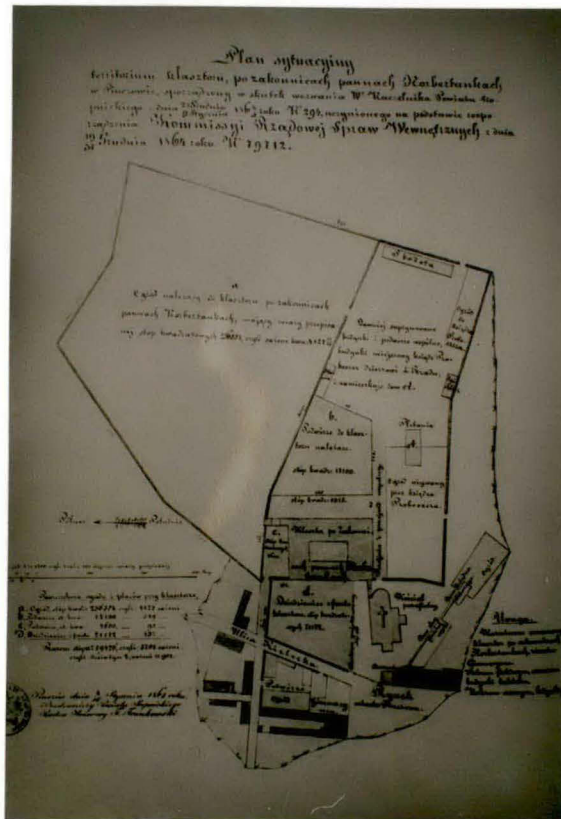
PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja kartograficzna i rysunkowa - Verte I

Plan sytuacyjny fragmentu miasta z 1863 r. (rynek, klasztor, ul. Kielecka) wg. Studium hist.-urbanist. PSOZ Kielce

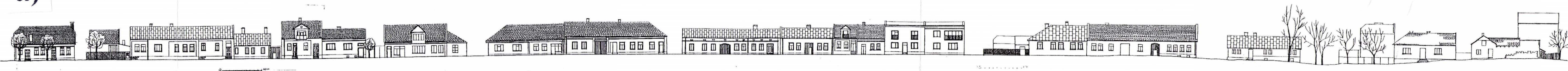
Plan Ogólny Zagospodarowania Przestrzennego Pińczowa z 1994 r.

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

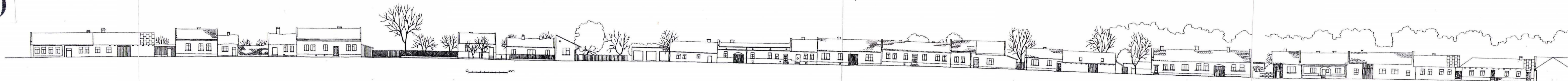
Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

a)

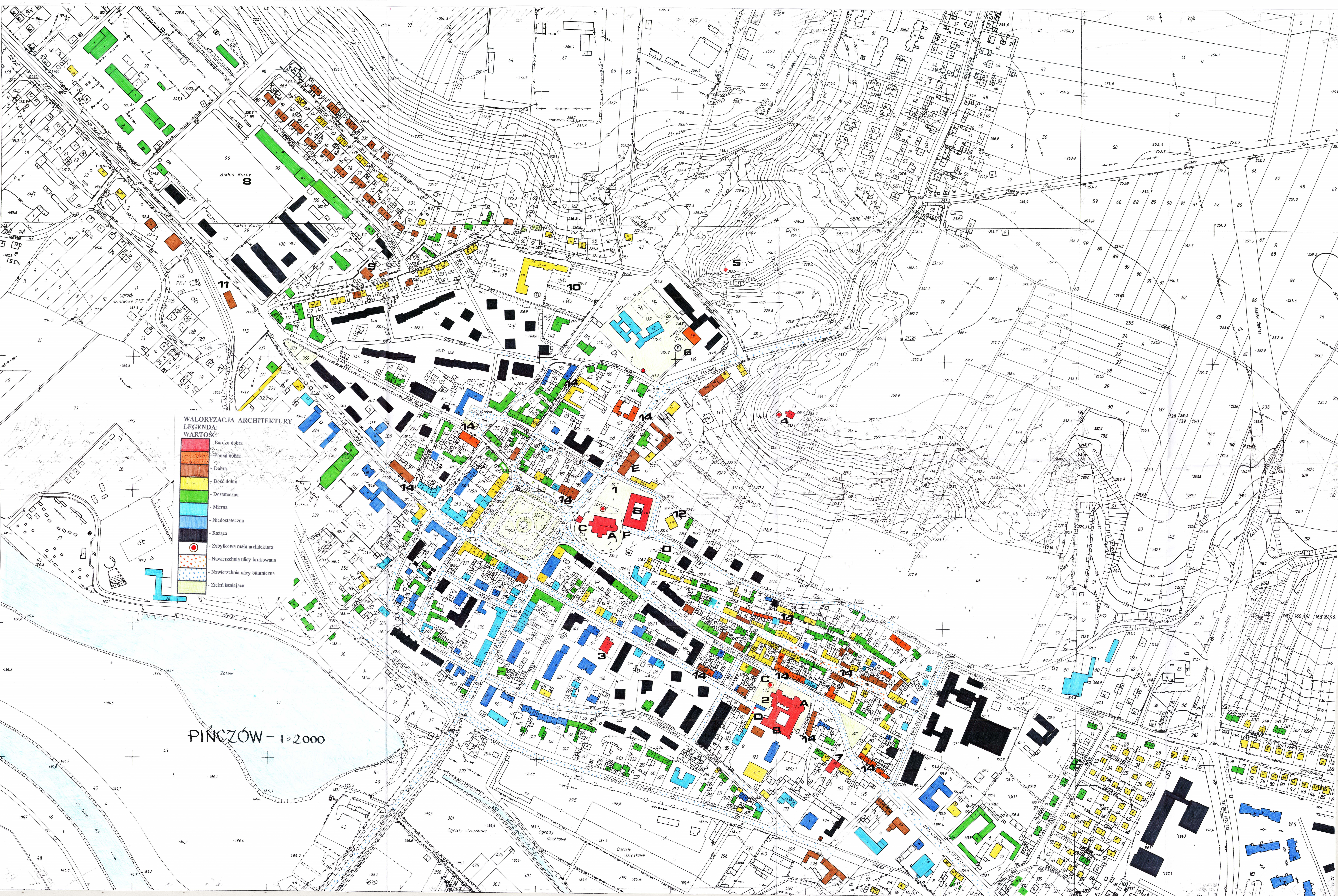

b)

Mirów - pierzeje ulic: a) ul. Batalionów Chłopskich, b) ul. Górnej
(inwentaryzacja z 1986 r.)

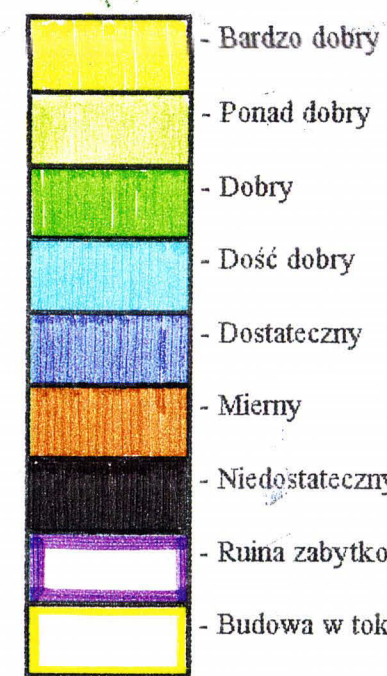

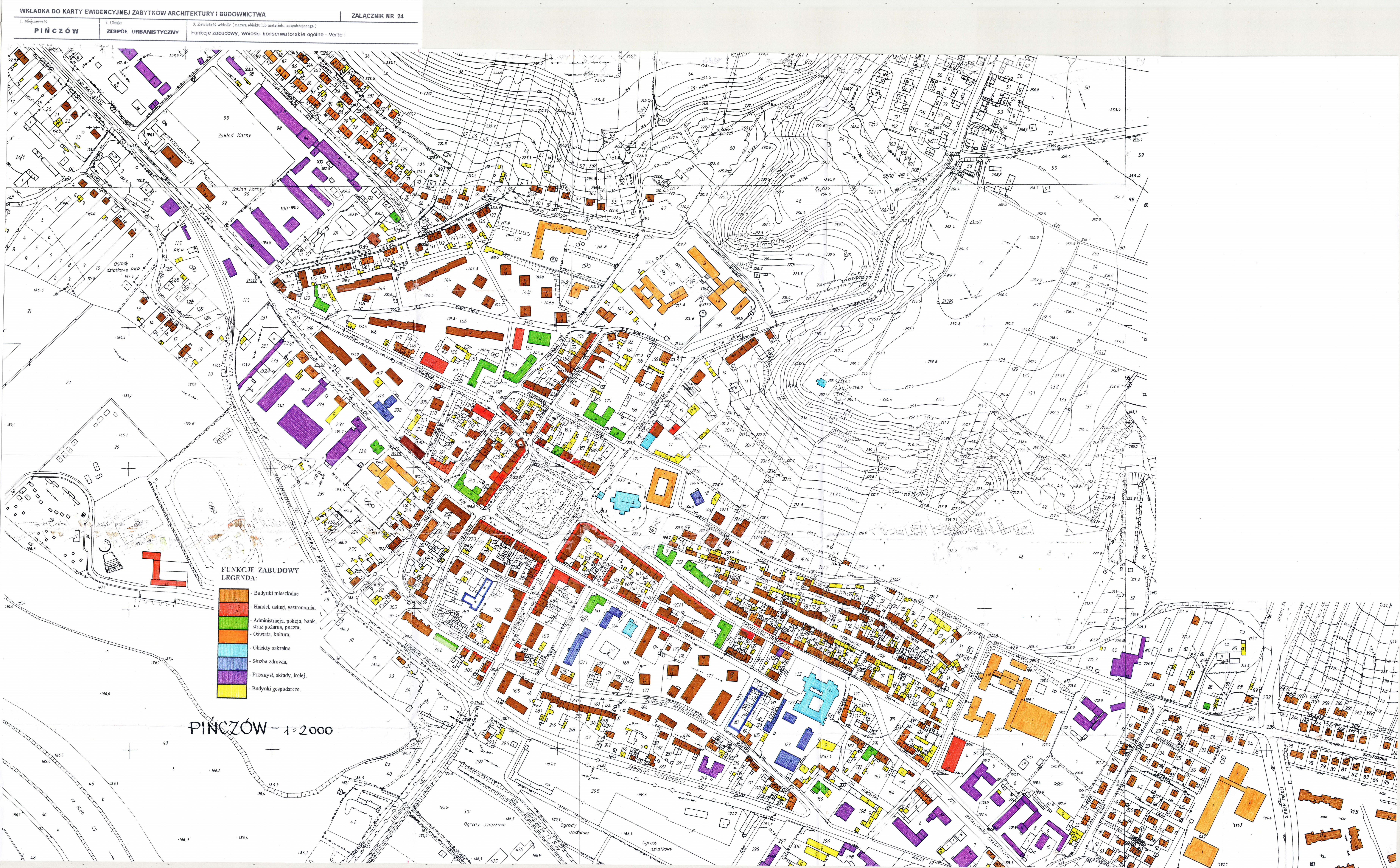
STAN TECHNICZNY ZABUDOWY
LEGENDA:

- Bardzo dobry
- Ponad dobry
- Dobry
- Dość dobry
- Dostateczny
- Mienny
- Niedostateczny
- Ruina zabytkowa
- Budowa w toku

PINCZÓW - 1:2000

WNIOSKI KONSERWATORSKIE OGÓLNE

PINCZÓW
1:10 000

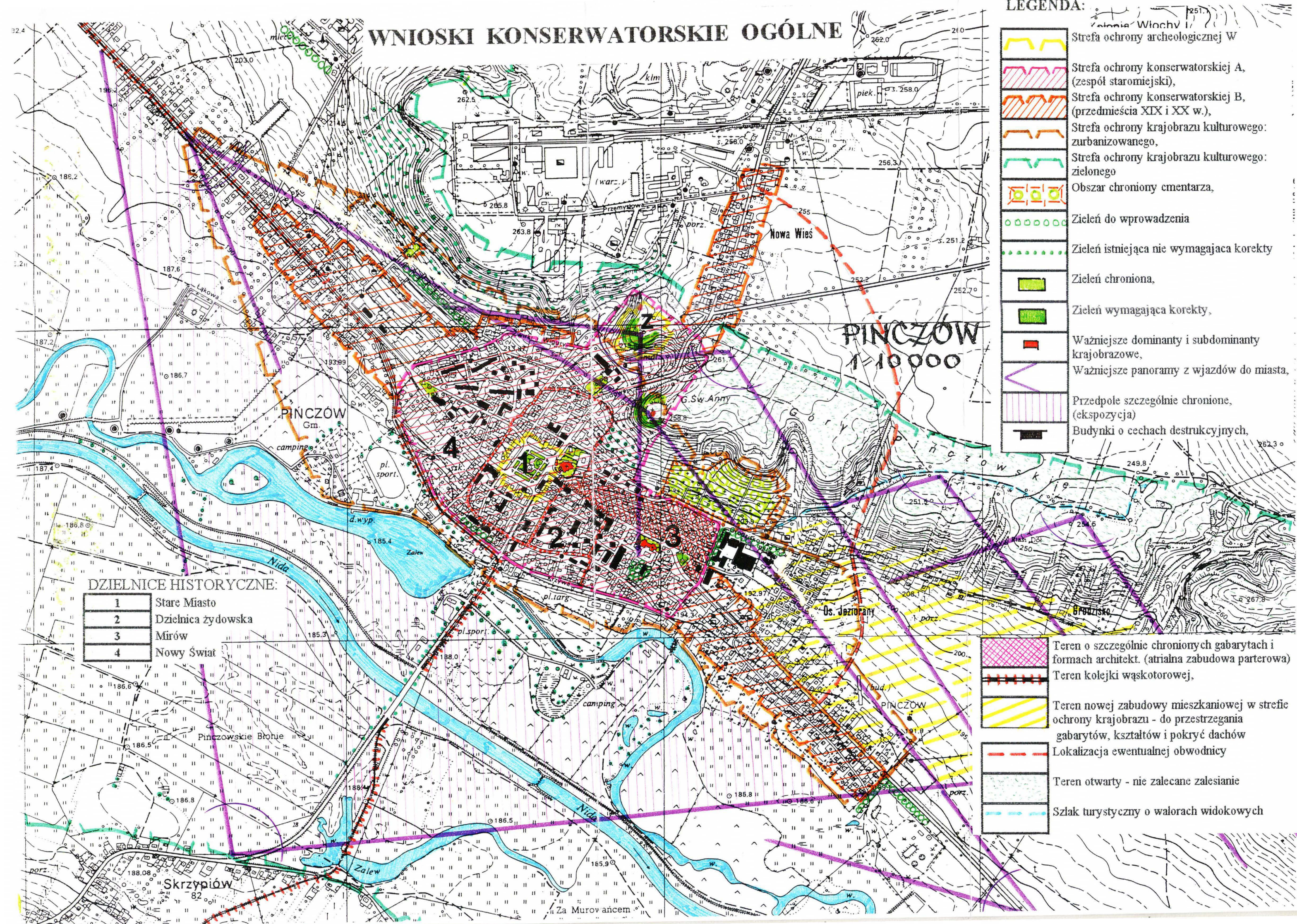
DZIELNICE HISTORYCZNE:

1	Stare Miasto
2	Dzielnica żydowska
3	Mirów
4	Nowy Świat

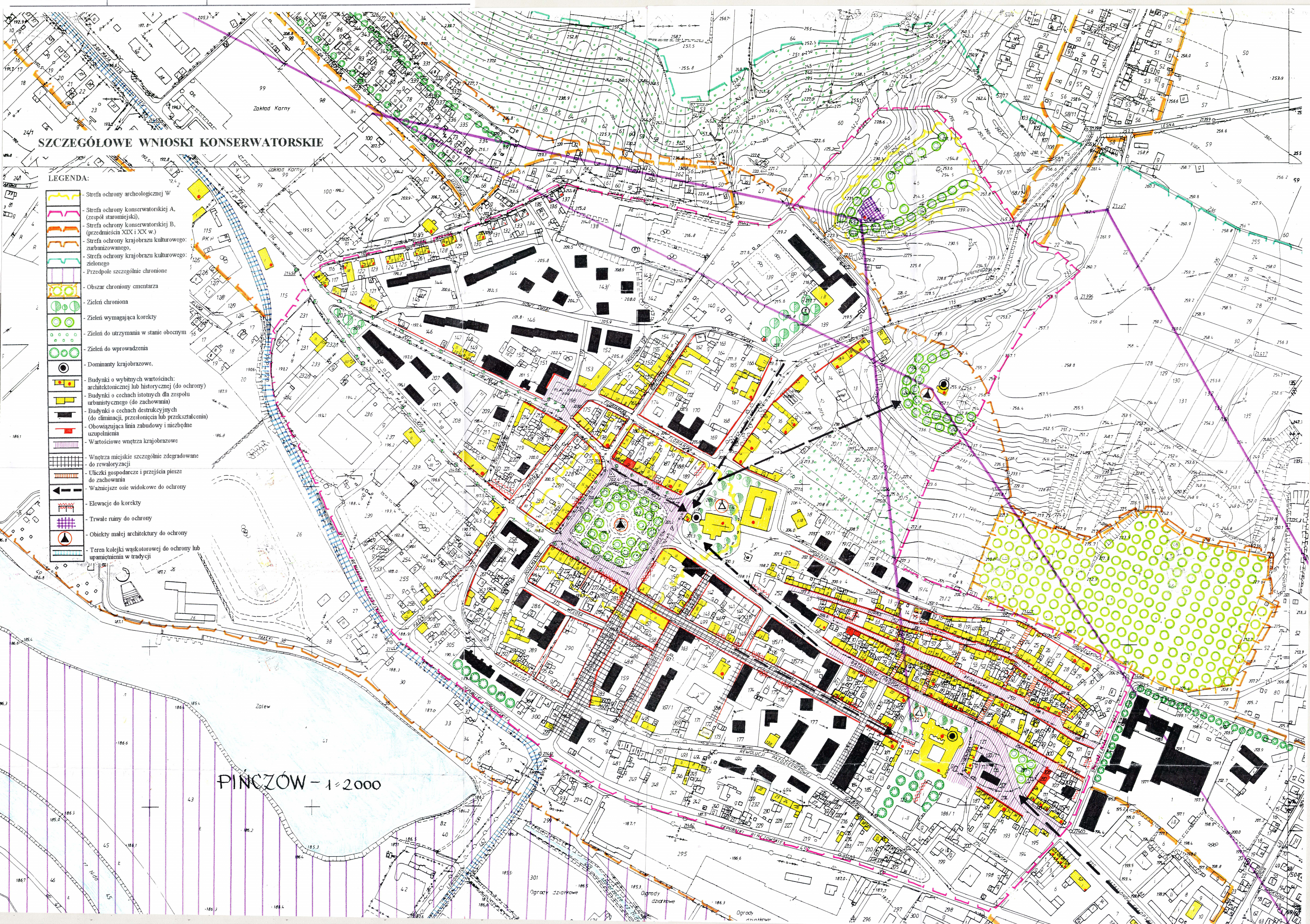
LEGENDA:

- Strefa ochrony archeologicznej W
- Strefa ochrony konserwatorskiej A, (zespół staromiejski),
- Strefa ochrony konserwatorskiej B, (przedmieścia XIX i XX w.),
- Strefa ochrony krajobrazu kulturowego: zurbanizowanego,
- Strefa ochrony krajobrazu kulturowego: zielonego
- Obszar chroniony cmentarza,
- Zieleni do wprowadzenia
- Zieleni istniejąca nie wymagająca korekty
- Zieleni chroniona,
- Zieleni wymagająca korekty,
- Ważniejsze dominanty i subdominanty krajobrazowe,
- Ważniejsze panoramy z wjazdów do miasta,
- Przedpole szczególnie chronione, (ekspozycja)
- Budynki o cechach destrukcyjnych,

- Teren o szczególnie chronionych gabarytach i formach architekt. (atrialna zabudowa parterowa)
- Teren kolejki wąskotorowej,
- Teren nowej zabudowy mieszkaniowej w strefie ochrony krajobrazu - do przestrzegania gabarytów, kształtów i pokryć dachów
- Lokalizacja ewentualnej obwodnicy
- Teren otwarty - nie zalecane zalesianie
- Szlak turystyczny o walorach widokowych

1. Miejscowość PIŃCZÓW	2. Obiekt ZESPÓŁ URBANISTYCZNY	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) dokończenie opisu rubryki 7, 12 i 13 - Verte !
----------------------------------	--	---

dokończenie opisu rubryki 7

- Miasto prywatne w powiecie wiślickim, woj. sandomierskim do 1793 r.
- W wyniku 3-go rozbioru wcielony do Austrii w prowincji Nowa Galicja,
- Do 1815 r. miasto prywatne w departamencie radomskim Księstwa Warszawskiego,
- Na pocz. XIX w. miasto prywatne w woj. krakowskim, obwodzie stopnickim,
- Od 1841 r. do końca XIX w. i pocz. XX w. miasto powiatowe w guberni kieleckiej,
- W okresie międzywojennym miasto powiatowe w woj. kieleckim,
- Po II wojnie światowej miasto powiatowe w woj. kieleckim.

dokończenie opisu rubryki 12

Rozwijające się wówczas kamieniarstwo zorganizowane przez sprowadzonych z Włoch muratorów, różne rzemiosła oraz handel - pozostający w rękach Żydów, otaczanych opieką Myszkowskich, czyniły miasto bogatym ośrodkiem ordynacji Myszkowskich. Działały wodociągi. Miasto miało 3 fontanny. Zbudowana w 1587 r. kolegiata na terenie późniejszej osady Mirów w 1605 r. przekazana została reformatom. W 1610 r. reformaci wyjechali aby następnie powrócić tu. W 1684 r. przebudowano dawną kolegiatę wg zaleceń reformatów (usunięto dwie wysokie wieże). W latach 1686-1706 wzniesiono obok kościoła na Mirowie klasztor reformatów. Od 1700 r. w Pińczowie istniało gimnazjum zwane Kolonią Akademii Krakowskiej, zlokalizowane w płn.-wsch. narożniku rynku. W 1738 r. dzielnicę Mirów zniszczył pożar. Ominęły za to Pińczów niszczące wojny drugiej poł. XVII i pocz. XVIII w. Jednak zabrakło w tym czasie mecenatu - miasto od 1727 r. znalazło się w rękach rodu Wielopolskich, których fortuna wkrótce upadła. Mimo to miasto utrzymało znaczenie ekonomiczne, głównie dzięki silnemu handlowi. W 1769 r., w czasie konfederacji barskiej, Rosjanie ufortyfikowali Pińczów i odpierali stąd wypadki konfederatów. Wielopolscy przenieśli się z zamku do zbudowanego u stóp góry pałacu. Zaniedbany, opuszczony zamek popadł w ruinę i ok. 1800 r. został rozebrany. Na pocz. XIX w. nastąpiła kolejna zmiana właściciela. W wyniku podziału ordynacji miasto stało się własnością zdolnego prawnika i światłego polityka Jana Olrycha Szanieckiego. Zniósł on obowiązujące tu jeszcze powinności feudalne, przywrócił świetność szkole średniej, którą hojnie wyposażył. Podejmował nawet starania aby przenieść stolicę województwa z Kielc do Pińczowa. W 1827 r. ukazało się zarządzenie zalecające likwidację podcieni w miastach Królestwa Polskiego. Zniesiono wówczas część podcieni w rynku i przy ul. Krakowskiej. W 1829 r. zlikwidowano ratusz stojący od 1572 r. w północno - zachodnim narożniku rynku, będący w bardzo złym stanie technicznym. Podjęto próbę regulacji urbanistycznej miasta. Po powstaniu listopadowym skonfiskowano majątek Szanieckiego, który wyemigrował. Pińczów dotknęła stagnacja gospodarcza, którą przerwało dopiero wyzwolenie w 1918 r. W latach międzywojennych miasto stopniowo rozwijało się. Otrzymało wówczas m.in. połączenie kolejką wąskotorową z niedalekim Jędrzejowem. We wrześniu 1939 r. hitlerowcy spalili Pińczów. Rabunkowa gospodarka i eksterminacja Żydów wyniszczyły miasto. Na krótko w 1944 r. miasto odzyskało wolność (słynna 2 tygodniowa Republika Pińczowska). Po ostatecznym opuszczeniu przez Niemców w 1945 r. miasto pozostało w gruzach. Po 1958 r. rozpoczęto jego niekontrolowaną, chaotyczną odbudowę.

dokończenie opisu rubryki 13

W okresie renesansu placzki te (zwłaszcza południowy) obudowano również zwartą zabudową. Oba poszerzenia ulic głównych przy wylocie z miasta służyły, jak w niektórych innych miejscowościach, jako place postojowe przy wyjeździe lub wjeździe podczas jarmarków. Szczególne znaczenie miał tu plac postojowy przy ul. Krakowskiej - zamknięty od południa pierzeją - miejsce postoju przed wjazdem na most. Ten plac o miejskim charakterze, miał w XVIII w. we wnętrzu kapliczkę lub figurkę (może św. Jana Nepomucena?) wprowadzoną tu jako barokowy element kompozycji urbanistycznej. Zachowane jeszcze do II wojny światowej pojedyncze domy o bogatym detalu przy ul. Krakowskiej świadczyły o dawnej architekturze miasta. W XVI w. na rynku stał już na pewno ratusz murowany - umieszczony w płn.-zach. narożniku (w pierzei zachodniej) naprzeciw kościoła parafialnego. Miał to być budynek piętrowy o bardzo ozdobnym detalu.

Verte !

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

dokończenie opisu rubryki 13

Na północ od starego miasta znajdował się obszar luźnej zabudowy, a następnie teren dawnego ogrodu zamkowego z XVIII-wieczną rezydencją Wielopolskich. Nad nimi wznosiła się skarpa wzgórza, a na wzgórzu zamek Oleśnickich, potem jego ruina, w końcu rozebrana. Po wschodniej stronie powstał Mirów - renesansowa osada z klasztorem ojców reformatów i odrębnym placem rynkowym. Do dziś jego uliczki na północ od klasztoru - szczególnie Górna i Bednarska oraz Batalionów Chłopskich tworzą wraz z bezimiennymi prostopadłymi przejściami sieć wewnątrz o swoistym nastroju. Mirów - osada rozplanowana przed 1590 r. nosi cechy miasta renesansowego, którego autorstwo przypisuje się Włochom: Santi Gucciemu lub Andreo Bocciami. Niestety dziś nieczytelna jest w pełni kompozycja miasta. Rynek mirowski oparł się od południa, podobnie jak pińczowski o pierzeję ulicy noszącej dziś nazwę Klasztornej. Ulica ta przebiegała z zachodu na wschód przez miasto i biegła w kierunku Buska. Stał przy niej ocalały do dziś, okazały renesansowy budynek być może poariański z XVI w. przeznaczony następnie na wójtostwo mirowskie. Od zachodu wznoszono od 1587 r. kolegiatę ufundowaną przez Myszkowskich - jej bryła ograniczała z tej strony rynek Mirowa. Jest możliwe, że pierwotnie zaplanowano duży rynek, który osiowo przecinała nowo wytyczona szeroka ulica Buska (biegnąca jednakże wówczas "z nikąd do nikąd") a ograniczała go od północy ulica Bednarska. Główną oś komunikacyjną stanowiła zatem późniejsza ulica Klasztorna, kompozycyjną ul. Buska. Czy zrealizowano w pełni ten zamiar nie wiadomo. Dziś funkcjonuje tylko południowa część rynku mirowskiego, w której niegdyś stała podobno jedna z fontann miejskich. Przebiega tu komunikacja skierowana ukośnie od strony ul. Buskiej, bowiem ulica południowa straciła swoją rolę ulicy przelotowej, gdy wznoszony w latach 1686+1706 klasztor reformatów przegrodził jej bieg. Być może północną połowę rynku mirowskiego zabudowano wtórnie, może już w trakcie wznoszenia miasta zrealizowano tylko część placu między ul. Buską a późniejszą ul. Klasztorną. Na północ od rynku rozplanowano równoległe uliczki. Między nimi, na tarasach powstawała zabudowa lokalizowana tak, że długość działek mieściła się między ulicami. Z przodu (od południa) lokalizowano dom mieszkalny, zaś budynek gospodarczy stał od północy. Jego ściana tylna była równocześnie ścianą oporową wyższego tarasu, którym biegła kolejna uliczka. Widać tu wpływy włoskich miasteczek realizowanych tarasowo na zboczach wzgórz.

Między Mirowem a starym miastem rozciągała się dzielnica żydowska. Dziś jej jedynym śladem jest tzw. stara bóżnica z XVI w. - niegdyś stojąca we wnętrzu otoczonym zabudową. Obok niej m.in. stała szkoła żydowska i łaźnia oraz domy rabina, kantora i bakalarza. W 1748 r. miasto miało 3 bóżnice, z tego jedna stanęła między ulicami Złotą i Krakowską (dziś Legionistów). Dzielnica żydowska tworzyła się od XVI w. Powstała na wschodnim skraju Pińczowa wcześniej niż Mirów, bowiem teren podmiejski nadany został Żydom przez Oleśnickich. Pierwsza bóżnica miała powstać ok. 1557 r. Kolejne dwie powstały w 1594 r. i przed 1748 r. Jedną z nich była drewniana. Zabudowa kwartałów żydowskich była dość chaotyczna. Obszar dzielnicy żydowskiej był znaczny, bowiem Myszkowscy - kolejni właściciele miasta popierali Żydów. Nie wolno im było jednak mieszkać na terenie Mirowa.

Od zachodu Pińczowa powstawała dzielnica gospodarcza. Tworzyła się ona stopniowo. Tam zlokalizowano targ koński, folwark, browar. Dzielnice tę nazwano Nowym Światem i włączono w obręb miasta. Miasto dotąd otwarte obwarowano ok. 1630 r., w 1683 r. skończono wznoszenie bram miejskich. Palisada na niewysokim murze, widoczna na sztychu z 1657 r. miała nie tylko znaczenie granicy administracyjnej ale po części obronne. W 1769 r. podczas konfederacji barskiej Rosjanie dodatkowo ufortyfikowali Pińczów, aby odpierać stąd napady konfederatów. Obwód murów pomieścił wszystkie człony miasta: Nowy Świat, stare miasto, dzielnicę żydowską i Mirów.

W XIX w. nastąpiły przemiany urbanistyczne, które regulowały miasto. W 1825 r. wykonano projekt regulacyjny sieci ulic. Było to typowe geometryczne prostowanie linii regulacyjnej ulic (Nowy Świat, ul. Krakowska, Złota i inne), przebiecia dalszych odcinków ulic już istniejących, regulacje pieszych uliczek na terenie Mirowa (prostopadłych do trzech głównych). Najważniejszym wydarzeniem było przebicie ulicy Buskiej do rynku starego miasta - po południowej stronie kościoła parafialnego. Ułatwiała to komunikację na wschód - zamkniętą od pocz. XVIII w. przez klasztor i jego ogrody (na ulicy Klasztornej). Przebicie to realizowano w drugim ćwierćwieczu XIX w. W połowie XIX w. zlikwidowano podcienia rynkowe i przy ul. Krakowskiej. Pod koniec XIX w. zabudowa wypełniła wolne tereny Nowego Świata (zwłaszcza ul. 3 Maja i 1 Maja oraz ich przecznice). Były to skromne parterowe domki lub dwukondygnacyjne kamieniczki. Za granicami miasta stanęła przetwórcza cykorii i koszary dragonów. Od północy miasto obejmowały ogrody i zieleń cmentarna. Od wschodu rozwijało się przedmieście Mirowa. Od południa rozciągały się, jak dziś, nadnidziańskie łąki i płynęła starym korytem Nida. Przeprowadzenie kolei wąskotorowej z Jędrzejowa do Wiślicy na pocz. XX w. przyniosło dalszy rozwój miasta od zachodu. Zbudowano dworzec kolejki, a na północny wschód od niego niewielkie osiedle dla pracowników kolei. Zniszczenia z czasów II wojny światowej i powojenna odbudowa spowodowały znaczne przekształcenia nie tylko przestrzeni ale i samego planu. Znikła część dawnych ulic w pld.-wsch. rejonie miasta (szczególnie w dzielnicy żydowskiej).

dokończenie opisu w załączniku nr 27

1. Miejscowość

PIŃCZÓW

2. Obiekt

ZESPÓŁ URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokończenie opisu - Verte !

dokończenie opisu rubryki 13

Zniszczoną zabudowę zastąpiono tam wielkimi blokami, nie zachowując pierwotnego układu urbanistycznego. Zachodnia część miasta bez zbytniego naruszenia sieci ulic została zabudowana obiektami wielkokubaturowymi, co i tu zdeformowało przestrzeń. Po drugiej wojnie światowej odbudowano również dość dowolnie pierzeje rynkowe, wprowadzono wielkokubaturową zabudowę pomiędzy historyczną (ul. Grodziskowa, Pałuki, Wesoła, Zacisze). Dzielnice nowe - willowe i wielkoblokowe powstały na wschód i zachód od centrum miasta (ul. 3-Maja, Nowa, Grodziskowa oraz osiedle Grodzisko i osiedle Podgórze). W płn.-zach. części miasta powstało wyeksponowane krajobrazowo (na stoku) osiedle domków jednorodzinnych (przy ulicach:

11 Listopada i Szarych Szeregów).

Panoramy

Pińczów położony jest wyjątkowo atrakcyjnie pod względem krajobrazowym. Miasto ujęte między pas wzgórz i szeroką doliną rzeki, wyeksponowane jest korzystnie ze wszystkich kierunków. Tzw. piątą elewację oglądamy z okolicznych wzniesień - m.in. ze wzgórza zamkowego i z Góry św. Anny.. Widoczne są dominanty, kształty brył architektonicznych - zwłaszcza dachów, oddziałuje kolor i materiał tych ostatnich. Wyraźnie czytelne są niektóre wnętrza urbanistyczne (rynek i inne place, park przy pałacu Wielopolskich). Panoramy widzianą z góry przesłania jednak zieleń zbyt bujnie porastająca obecnie zbocza Gór Pińczowskich. Natomiast jako spoiwo tkanki miejskiej zieleń jest tu elementem korzystnym w widoku z góry. Wjazdy do zachodu (z Jędrzejowa) lub od zachodu (z Buska) pozwalają na odbiór krajobrazu miasta niejako "z profilu": widoczna jest zabudowa zstępująca po zboczu w stronę rzeki. Na ośiach komunikacji pojawiają się z obu stron odpowiednio bryły kościołów - parafialnego (popaulińskiego) lub reformatów. W każdym przypadku góruje nad miastem sylweta renesansowej kaplicy św. Anny zlokalizowana na szczycie wzgórza tej samej nazwy. Niestety konkurencja w postaci wysokich bloków nowych dzielnic mieszkaniowych zarówno od wschodu (osiedle Grodzisko) jak i od zachodu (zabudowa Nowego Świata) przytłacza i przesłania, w miarę zbliżania się, historyczną zabudowę.

Najbardziej malownicza jest panorama miasta widziana od południa. Otwarte przedpole, jakie stanowi szeroka dolina Nidy, pozwala ogarnąć miasto na tle rozległego krajobrazu naturalnego nadnidziańskich wzgórz, w kontekście szerokiej przestrzeni, jaka rozciąga się od wschodu na zachód, niczym nie zakłócona, poprzerywana tylko zarośłami koryta rzeki i rozlewisk. Zabudowa staromiejska prezentuje się na południowym zboczu jakby na wystawie - przygotowana do ekspozycji. Dominanty kościołów i superdominanta, jaką stanowi kaplica górująca nad miastem - wyróżniają się dyskretnie spośród zabudowy pnącej się ku górze. Cóż - kiedy zbyt wielka skala bloków mieszkalnych i z tej strony zakłóca harmonię między naturą - dziełem Stwórcy i dziełami genialnych renesansowych artystów jacy tworzyli to miasto. Brutalne bryły bloków z ulic Nowy Świat i Zacisze, twarde rytmy wyeksponowanych domków z ulic 11 Listopada i Szarych Szeregów oraz zabudowa wschodniej części miasta (osiedla bloków - Grodzisko i willowego - Podgórze) dezorganizują tę wyjątkową panoramę.

Wnętrza urbanistyczne.

Rynek starego miasta - wewnątrz tu najważniejsze - zachował tylko kształt placu zbliżony do pierwotnego: jest to czworobok o wymiarach średnio 130 x 120 m. Obecnie jest on obudowany w większości zabudową nową, powstałą po II wojnie światowej. Nie nawiązuje ona do form historycznych ani architektury z XIX stulecia (jedno - lub dwukondygnacyjna, z kalenicowymi stromymi dachami krytymi gontem, gdzie-niegdzie podcienie, przynajmniej niektóre budynki otynkowane). Nie nawiązuje tym bardziej zabudowa ta do gotyckich ani renesansowych kamieniczek - ustawionych szczytowo z podcieniami, o których szerokość z czterech stron mniejszy był wówczas plac rynkowy. Inwentarze z ok. 1800 r. opisują rynek jako bardzo obszerny plac z wysoko bijącą fontanną na środku, otoczony drewnianymi i murowanymi domami pod arkadami lub "szerokimi wystawami". Należy wspomnieć, że był czas kiedy przy rynku w zachodniej pierzei stał ratusz - może z wieżą i łaźnią (prawdopodobnie na południe od niego) a w północno-wschodnim narożniku, obok kościoła wznosił się - okazały na owe czasy - budynek szkoły. Najdawniejszą historię pamięta zespół kościoła popaulińskiego wznoszący się w północno-wschodnim narożniku, do którego niegdyś dochodziła pierzeja wschodnia, bowiem nie było ulicy biegnącej stamtąd na wschód.

Verte !

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

dokończenie opisu rubryki 13

Dziś skwer z nadmiernie rozrasta się zielenią otacza dość banalna dwukondygnacyjna zabudowa o monotonnym wyrazie - niemal jednakowa wysokość kalenic, ta sama maniera w kształtowaniu form architektonicznych (okładzina z ciosów kamiennych, powtarzalne detale, typowe okna, zunifikowane witryny). Szczególnie odbiega od tradycji indywidualnych kamieniczek z bogactwem detalu pierzeja wschodnia rynku, której zaszkodziła powtarzalność modułów, tandeta materiałów i ubóstwo myśli architektonicznej. Podobne cechy mają pojedyncze plomby w innych pierzejach. Dachy większości budynków kryte dachówka ceramiczną, rzadziej blachą. Nawierzchnia placu bitumiczna. Przez rynek - wzdłuż pierzei wschodniej nadal jak przed stuleciami przebiega główny trakt komunikacyjny. Podsumowując - rynek posiada 2-kondygnacyjną banalną architekturę, zbyt wysoką wybijającą zielenie we wnętrzu, pojedyncze ubytki w pierzejach. Wnętrze rynku mirowskiego to drugi plac miejski, który powinien mieć wysoką rangę w tym zespole urbanistycznym. Zaniedbany i dość znacznie przekształcony sprawia dziś wrażenie podmiejskiego placu. Tylko renesansowy Dom Wójta (zwany też Drukarnią Ariańską) przypomina o świetności dawnej architektury pińczowskich dzielnic. Nie znaczy to oczywiście, że inne budynki Mirowsa dorównywały mu. Miasteczko dla polskich rzemieślników mogło mieć dość skromne domy mieszkalne z gospodarczymi zapleciami. Pożary zatarły obraz. Być może zmniejszono rynek o połowę - teorię o symetrycznym względem ulicy placu przywodzą na myśl XVIII i XIX-wieczne plany, na których zabudowa w tym rejonie jest jeszcze bardzo skąpa. Zabudowa ul. Mirowskiej, u stóp klasztoru, w obecnej formie pochodzi z XIX w. Jednakże już na wcześniejszych planach istnieją tu pojedyncze domki. Jakkolwiek nad placem góruje tu bryła kościoła, odwrócone tyłem do rynku domki świadczą o spadku rangi placu. Komunikacja przecina go skośnie. Ulica Buska, która niegdyś biegła prostopadle do granicy miasta i była być może osią symetrii rynku - obecnie załamuje się na rynku ku południowi. Stojąca kiedyś na mirowskim rynku fontanna nie istnieje. Trójkątny skwerek z dowolnie porastającą go zielenią przez przypadek chyba nawiązuje do tradycji zielonego wnętrza placu. Pierzeje tworzą niekompletne o średniej wartości domy. Z głębi posesji przezierają "wybryki architektury" lat ostatnich.

Dawny plac Koński - targowy plac na terenie Nowego Świata zmienił całkowicie swą rolę. Dziś istnieje pod nazwą placu Konstytucji 3-Maja i pełni reprezentacyjną funkcję w mieście. W jego północnej pierzei mieści się Urząd Miasta i Gminy a obok przeskalowany w gabarytach gmach Sądu Okręgowego. Tylko w południowej pierzei zachował się w niezłym stanie stary klasycystyczny dworek - świadek minionych czasów. Zanikły dwa renesansowe placiki - poszerzenia ulic Kieleckiej (Piłsudskiego) i Krakowskiej (Legionistów). Ten pierwszy czytelny jest jeszcze w liniach istniejącej zabudowy, ignorują go jednak linie rozgraniczające ulicy. Ten drugi, przy Krakowskiej - znacznie cenniejszy pod względem urbanistycznym - został całkowicie zlikwidowany. Bezdanie i bezmyślnie wprowadzona po II wojnie światowej zabudowa zdeformowała renesansową myśl urbanistyczną we wszystkich trzech wymiarach. Nie mniej zdeformowana jest ul. Klasztorna biegnąca m.in. przez dawną dzielnicę żydowską. Nie ma już placu wokół starej synagogi a ulicę "obrosły" przeskalowane bloki. Pozostało jej tylko piękne zamknięcie na osi - wtórne, bo kiedyś była otwarta - a mianowicie brama wjazdowa do klasztoru reformatów. zniszczona, a następnie zdeformowana przez "odbudowę" ulica złota, zniekształcona ul. Zacisze, Podemłyńie i Armii Krajowej - na całe lata obciążone zostały znamieniem bezmyślnych działań urbanistycznych lat 60-tych i 70-tych XX w. Te same błędy popełniono przy ul. Grodziskowej i na ulicach dzielnicy Nowy Świat, których wnętrza zakłóciła lub całkowicie zdeformowała zabudowa wielkokubaturowa. Szczęśliwym trafem zachowała drobną skalę i tarasowy układ sieć ulic "na Mirowie". Bednarska, Górna - to ulice gdzie czas się zatrzymał. Zaniedbane dziś i również zagrożone nieprzemyślanym "NOWYM", które tu bezwzględnie wkracza, mają jeszcze coś z klimatu renesansu i z ducha ubiegłego stulecia. Wobec zniweczenia tak wielu cech układu starego Pińczowa należy im się szczególna troska i względy, aby ocalić choć część miasta, które było. Uliczka Żwirki i Wigury powstała na pocz. XX w., ma swoisty charakter dzięki jednorodnej zabudowie osiedla kolejarzy, uzupełnionego następnie o dalsze domy mieszkalne. Małownicza lokalizacja na zboczu dodaje wdzięku tej młodej uliczce.

Podsumowanie. Charakterystyczne cechy miasta.

Pińczów znajduje się na terenie Nadnidziańskiego Parku Krajobrazowego. Lokalizacja miasta na stoku zbiegającym ku rzece narzuca mu charakterystyczne cechy:

1. Miasto ma wyeksponowaną 5-tą elewację widoczną z punktów widokowych na okolicznych szczytach wzgórz.
2. Dzięki wyjątkowo otwartemu przedpołu, jakie stanowi dolina Nidy, miasto posiada wspaniałą ekspozycję od południa, tym bardziej, że zabudowa wznosi się na stoku, założona na tarasach wzgórz.
3. Rozwój miasta możliwy był w układzie równoleżnikowym - w kierunkach wschód - zachód. Wytworzyły się w Pińczowie cztery odrębne dzielnice otoczone niegdyś wspólnymi umocnieniami: palisadą biegnącą po granicy miasta - średniowieczne stare miasto, dzielnica żydowska, Nowe Miasto Mirów, Nowy Świat. Na wschód i zachód od tego zespołu w XX w. rozrosły się przedmieścia.
4. Miasto posiada dominantę, jaką jest bryła kościoła popaulińskiego z dzwonnica, oraz superdominantę jaką jest górująca nad miastem renesansowa kaplica św. Anny usytuowana na wzgórzu. Pozbawione zostało natomiast w ubiegłych wiekach innych znakomych elementów wysokościowych jakimi była bryła zamku i wieże dawnej kolegiaty (następnie kościoła reformatów). Przypuszczalnie ratusz, nieistniejący od XIX w., wyróżniony był również akcentem wysokościowym.

dokończenie opisu w załączniku nr 28

1. Miejscowość PIŃCZÓW	2. Obiekt ZESPÓŁ URBANISTYCZNY	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) dokończenie opisu rubryki 13 - Verte !
----------------------------------	--	---

dokończenie opisu rubryki 13

5. Miasto ma kilka wybitnych osi widokowych, na zamknięciu których znajdują się obiekty o wysokiej wartości architektonicznej.
6. Miasto posiada kilka placów, których kształt zachował się w zbliżonych do historycznych zarysach. Nieodwracalną stratą jest zniszczenie placu - poszerzenie ulicy Krakowskiej (Legionistów) o wyjątkowych cechach urbanistycznych i walorach architektonicznych (detal, podcienia).
7. Zachodnia i południowa część miasta po zniszczeniach wojennych została odbudowana zabudową blokową, bez uszanowania linii zabudowy i gabarytów historycznych miasta. Obecnie nadal realizuje się te same błędy (nowy szpital między ulicami Klasztorną i Słabską oraz dom opieki społecznej przy ul. Wesołej). Najlepiej zachowaną częścią miasta jest dzielnica Mirów, której oryginalne rozwiązanie przestrzenne wymaga szczególnej uwagi i ochrony.

Konstrukcja i materiał budowlany.

Zabudowa reprezentacyjna - budowle publiczne, sakralne i rezydencjonalne były w starym Pińczowie murowane, wyłączając najstarsze obiekty, które mogły być drewniane, budynki mieszkalne do XIX w. były zarówno murowane jak i drewniane. Na pocz. XIX w. spora część zabudowy mieszkalnej w północnej części Mirowa i na terenie Nowego Świata była jeszcze drewniana. Budynki murowane miały elewacje z ciosów kamiennych bądź były otynkowane. Tynkowano m.in. zewnętrzne ściany dworów XVIII- i XIX-wiecznych. Konstrukcje dachów wykonywano z drewna. Pokrycie bardzo wielu dachów do lat 30. XX w. stanowił gont, występowała też blacha i dachówka. Obecnie zabudowa jest murowana. Wiele budynków wzniesionych po II wojnie światowej, w tym też i bloki mieszkalne, posiadają okładzinę z ciosów kamiennych. Pokrycie dachów stromych stanowi z reguły blacha lub dachówka, płaskich - papa, rzadziej występuje eternit falisty. Nawierzchnie ulic niegdyś brukowane - obecnie bitumiczne, chodniki z płyt betonowych. Na ul. Bednarskiej stara uszkodzona powłoka bitumiczna odsłania bruk. Stary bruk zachował się także na ul. Mirowskiej. Na ulicach Bednarskiej i Górnej zakłada się obecnie nową kostkę brukową. Nowa cementowa kostka brukowa istnieje także na części chodników w rynku (przy pld. pierzei). Pozostałe chodniki w rynku są wykonane z płyt betonowych. Nawierzchnie jezdni wykonane są z masy bitumicznej.

Waloryzacja architektury (Opis wykonano zgodnie z oznaczeniami na planie miasta zamieszczonym w załączniku nr 23)

1. Jednym z najważniejszych zespołów architektonicznych miasta jest zespół klasztorny paulinów (obecnie kościół parafialny p. wezwaniem św. Jana Ewangelisty oraz dom kultury i muzeum w przeszłości m. in. kolegiata - XV w., zbór arianński i gimnazjum kalwińskie - XVI w., klasztor norbertanek a następnie koszar - w XIX w.). Zespół jest murowany, początki datowane na pierwszą ćwierć XV w., przebudowany i rozbudowany 1433÷1449, 1630÷1655, dzwonnica 1685÷1692, restauracje: ok. 1682 r., oraz XVIII i XIX w., stara plebania - dom z XVIII w. przystosowany w 1830 r., nowa plebania - koniec XIX w. Na zespół składają się: A) Kościół św. Jana Ewangelisty (od 1 ćwierci XV w.), B) Budynek klasztorny (od poł. XV w.), C) Dzwonnica, koniec XVII w., D) Stara plebania - ul. Grodziskowa 4, (XVIII w. ÷ pocz. XIX w.), E) Nowa plebania (koniec XIX w.), F) Ogrodzenie z bramą (koniec XIX w.).
2. Dobrze zachowany i cenny jest zespół klasztoru reformatów: A) Kościół p.w. Nawiedzenia NMP, w przeszłości pierwotnie kolegiata z XVII w., rozbudowany i przebudowany (rozbiórka wież) w latach 80. XVII w., B) Budynek klasztoru 1686÷1706, C) Dziedziniec z podcieniami i bramkami z poł. XVII w., pocz. XVIII w., D) Budynek przybramny - koniec XIX w.
3. Bóżnica murowana przy ul. Klasztornej, koniec XVI w., rozbudowa XVII i XVIII w., restauracja 1930, rekonstrukcja po zniszczeniach II wojny światowej w 1947 r.
4. Kaplica p.w. św. Anny na wzgórzu nad miastem, murowana 1600 r., restaurowana 1851 i 1903 r.
5. Ruiny zamku na wzgórzu nad miastem (murowany w XV w., rozbudowany w k. XVI w. i pocz. XVII w., przebudowany na pocz. XVIII w. opuszczony w drugiej poł. XVIII w., ruina od 1800 r. rozebrany w XIX w., częściowo badany po 1960 r.).
6. Pałac Wielopolskich, obecnie Zakład Wychowawczy, murowany (1773÷1784 z wykorzystaniem XVI-wiecznego domku ogrodnika): A) Budynek pałacu, B) Baszta ogrodowa z k. XVI w., C) Park z k. XVIII w. na pozostałościach ogrodu z XVI w. z pozostałościami obwarowań z XVII w. rozebranych na pocz. XX w.

Verte !

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

dokończenie opisu rubryki 13

7. Dom Wójta na Mirowie zwany także Drukarnią Arianą przy ul. Batalionów Chłopskich (Buskiej) nr 32, obecnie Archiwum Państwowe, murowany XVI/XVII w., zniszczony w czasie I i II wojny światowej, odbudowany w 1948 r.
8. Koszary (obecnie więzienie) murowane k. XIX w., przebudowa XX w.
9. Dawny Urząd Gminy (obecnie dom mieszkalny) ul. Żwirki i Wigury 5, murowany pocz. XX w.
10. Szkoła podstawowa ul. Szkolna 2, budynek murowany w 1928 r.
11. Zespół dworca kolejki wąskotorowej ul. 1-Maja, 3-Maja, Żwirki i Wigury: A) Budynek dworca ok. 1926 r., B) Budynek lokomotywowni ok. 1926 r., C) Osiedle kolejowe - domy: ul. 3-Maja 24/26, ul. Żwirki i Wigury 2, 4/6, 8/10, 12/14, 16/18, 22 i 24, 26/28, 32/34 - murowane ok. 1933 r.
12. Zespół Kasy Chorych, obecnie ZOZ ul. Grodziskowa 1 ok. 1930 r., nadbudowany ok. 1930 r. (z ogrodzeniem z 1930 r.).
13. Zespół przemysłowy: Pińczowskie Zakłady Kamienia Budowlanego, ul. Nowowiejska 43, mur. ok. 1960 r.
14. Liczne domy mieszkalne: ul. Batalionów Chłopskich (Buska) nr 7, 9, 15, 21, 22, 23/25, 24, 27/29, 33, 41, 43, 61 (murowane z końca XIX w. i pocz. XX w.), ul. Bednarska nr 7, 9, 11, 13, 17, 19, 22, 30, 33, 35, 37, 39 (murowane z pocz. XX w.), ul. Górną nr 3, 5, 7, 25, 37, 43, 47 (murowane z przełomu XIX/XX w.), ul. Klasztorna nr 29+33, 39 i 26 (murowane z końca XIX i pocz. XX w.), ul. Kościuszki nr 1, 3, 10, 11 (murowane koniec XIX i XX w.), ul. 1-Maja nr 3, 8, 15, (murowane koniec XIX, pocz. XX w.), ul. 3-Maja nr 3, 7, 9 (murowane pocz. XIX w., pocz. XX w.), ul. Mirowska nr 3, 5, 7 (murowane pocz. XX w.), ul. Piłsudskiego (dawna Kielecka) nr 5, 9, 12, 18, Rynek 12, 18, 22, 24, 25 (murowane z końca XIX i pocz. XX w. na piwnicach XVII-wiecznych i inne.

Zajęcia ludności i funkcje zabudowy.

Główne zajęcia ludności to praca w miejscowym przemyśle (eksploatacja bogactw mineralnych i przetwórstwo rolno-spożywcze - łącznie 10 zakładów w mieście lub najbliższej okolicy) oraz w rolnictwie. Część osób zatrudniona jest w usługach, handlu a także w służbie zdrowia, oświacie, turystyce i rekreacji. Dużą liczbę miejsc pracy dostarczają także tutejsze urzędy i instytucje. Miasto posiada Urząd Miejski, Sąd Rejonowy i Prokuraturę, Komendę Policji, Urząd Skarbowy, banki, PKO, Urząd Pocztowy i Urząd Telekomunikacyjny oraz Archiwum Państwowe. Funkcjonuje tu szpital, 4 przychodnie. W mieście są 3 przedszkola, 3 szkoły podstawowe, Liceum Ogólnokształcące i Zespół Szkół Zawodowych. Znajduje się tu rozwinięta sieć sklepów i usług, wśród nich kulturalne (dom kultury, kino, Muzeum Regionalne, biblioteka). Rozmieszczenie funkcji zabudowy przedstawiono na planie w załączniku nr 24

dokończenie opisu rubryki 18

13. Rozpoczęto budowę osiedli mieszkaniowych "Nowy Świat", "Place", "Grodzisko" (m.in. ulice Nowa, Grodziskowa, Spółdzielcza, Polna, Nowowiejska, Przemysłowa).
14. W 1973 r. rozpoczęto budowę Zakładów Przemysłu Mleczarskiego (Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej - obecnie w likwidacji).
15. Zbudowano Zakłady Przetwórstwa Owocowego z zabudowa mieszkalną.
16. Zbudowano magazyny i budynki administracyjne Powszechnej Spółdzielni Usług Wielobranżowych, Centrali Nasiennej, Kieleckiej Centrali Materiałów Budowlanych, bazę sprzętu i biurowiec PZ Dróg Lokalnych.
17. Rozbudowano warsztaty przy Zasadniczej Szkole Zawodowej oraz Szkołę Specjalną.
18. Wykonano regulację Nidy w rejonie Pińczowa (na odcinku 5,5 km) i zbudowano nowy most na Nidzie).
19. Wykonano kanalizację miasta i oczyszczalnię ścieków.
20. W latach 70. XX w. rozbudowano Dom Handlowy z kawiarnią i restauracją oraz kilka pawilonów handlowych (m.in. pawilon "Ludwik" i pawilon meblowy).
21. Trwa rozbudowa osiedla willowego przy ul. Szarych Szeregów i 11 Listopada oraz rozbudowa osiedli przedmiejskich.

dokończenie opisu rubryki 19

Poważnym zakłóceniem historycznej harmonii przestrzennej polegającej na zestawieniu niskiej zabudowy mieszkalnej (1+2 kondygnacje) z dominantami i subdominantami budowli sakralnych, rezydencjonalnych, użyteczności publicznej jest wprowadzenie po II wojnie światowej wielokubaturowych obiektów mieszkalnych. Uczyniło to nieodwracalne szkody w kształcie starego miasta i dzielnicy żydowskiej, gdzie relacja między bóżnicą a zabudowa sąsiadująca jest nieprawidłowa.

Stan techniczny budynków jest zróżnicowany od bardzo dobrego do ruiny. W nienajlepszym stanie znajdują się niestety budynki mieszkalne, a zwłaszcza gospodarcze na Mirowie.

Stan techniczny zabudowy przedstawiono na planie w załączniku nr 23

1. Miejscowość PIŃCZÓW	2. Obiekt ZESPÓŁ URBANISTYCZNY	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) dokończenie opisu rubryki 13, 18, 19 i 20 - Verte !
----------------------------------	--	--

dokończenie opisu rubryki 20

c) Należy utrzymać historyczną (lub zbliżoną do niej) parcelację terenu. Na terenie Mirowa zalecana jest zabudowa atrialna projektowana indywidualnie, w dostosowaniu do tradycyjnych rozwiązań dzielnicy Mirów. Wszelkie inwestycje na terenie Mirowa winny być bezwzględnie uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

d) Utrzymać i stosować dachy o spadku ok. 40°, dwuspadowe, kalenicowe. W pierzei ulicy Batalionów Chłopskich (d. Buskiej) dopuszczalne wystawki. W pierzejach ulic Bednarskiej i Górnej unikać wystawek - ew. stosować wystawki lub okna połaciowe od strony podwórza.

e) Zabronić na terenie staromiejskiego zespołu (w obrębie dawnych umocnień) tzn. na terenie starego miasta, Nowego Świata, dzielnicy żydowskiej i Mirowa wprowadzania dalszej zabudowy pogłębiającej dezorganizację przestrzeni miejskiej - jak ma to miejsce w przypadku nowego szpitala i domu opieki społecznej - obiektów aktualnie realizowanych.

2. W celu ochrony panoram miasta i krajobrazu kulturowego należy:

a) Chronić dominanty (bryły kościołów i dzwonnice) przed przesłanianiem i konkurencją zabudowy w sąsiedztwie. Chronić superdominantę, jaką jest kaplica św. Anny, przed przesłonięciem jej zielenią zarastającą w sposób niekontrolowany zbocze góry.

b) Wstrzymać proces wznoszenia wysokich, wielkokubaturowych obiektów w obrębie zespołu staromiejskiego lub w najbliższym sąsiedztwie (szpital przy ul. Klasztornej, dom opieki społecznej przy ul. Wesołej).

c) Chronić piątą elewację miasta - kształty i pokrycie dachów zgodnie z tradycją (dachy dwuspadowe, pokrycie dachów - blacha ew. w obiektach wskazanych - gont).

d) Wprowadzić lub utrzymać pasy zadrzewień osłaniające obiekty przemysłowe zlokalizowane po północnej stronie miasta na wzniesieniach lub ich zboczach. Uwolnić od niekontrolowanej zieleni wzgórze zamkowe i ruiny zamku. Chronić od rozrostu zieleni na Wzgórzach Pińczowskich na wschód od kaplicy św. Anny ze względu na specyfikę krajobrazu nadnidziańskich wzgórz. Przesłonić kurtyną z zieleni wielkokubaturową zabudowę zlokalizowaną nad zalewem (przy ul. Republiki Pińczowskiej i ul. Zacisze). Zalecić zazielenienie działek zabudowy przy ul. Szarych Szeregów i ul. 11 Listopada - ze względu na zbyt agresywną ekspozycję zabudowy w krajobrazie.

e) Chronić przedpole panoramy miasta oglądanej od strony Skrzypiowa ze względu na wyjątkową ekspozycję miasta od południa, jak również ze względu na unikatowość krajobrazu doliny Nidy, w szczególności Pińczowskiego Błonia i łąk za Murowańcem (nie zabudowywać i nie obsadzać roślinnością). Chronić starorzecze Nidy. Rozważyć częściowe odsłonięcie z zadrzewienia poboczy ul. Legionistów i jej przedłużenia. Nie wprowadzać zabudowy wzdłuż tej drogi.

f) Przysłonić zespół garaży zlokalizowany przy wjeździe do miasta od strony Buska.

3. W celu ochrony wnętrza krajobrazowych należy:

a) Obniżyć zielen w rynku do niskiej, z ekspozycją fontanny - jak nakazuje tradycja.

b) Utrzymać wnętrze placu Konstytucji 3-Maja.

c) Uporządkować Rynek Mirowski - uzupełnić o brakującą zabudowę, usunąć zbędną, nie naruszając wtórnego kształtu placu i komunikacji - już także utrwalonych w tradycji.

d) Po dekapitalizacji zabudowy przy dawnej ul. Krakowskiej (obecnie Legionistów) rozważyć ponowne ukształtowanie jej linii zabudowy w postaci trójkątnego placu. **Verte !**

Wkładkę założył: Prof. nadzw. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska, 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

dokonczenie opisu rubryki 20

- f) Wyeksponować kształt placyku przy dawnej ul. Kieleckiej (obecnie Marszałka Piłsudskiego).
- g) Zaniechać przesady w stosowaniu okładzin kamiennych przy kształtowaniu elewacji nowej zabudowy.
- h) Przywrócić w najważniejszych wnętrzach historycznych ich pierwotną nawierzchnię brukowaną. W przypadku wprowadzania betonowej kostki brukowej unikać wielobarwnych kompozycji.
- i) Utrzymać zieleń wewnątrz miasta w miejscach o ustalonej tradycji (ogrody zamkowe, ogrody klasztorne, ogrody u stóp wzgórza św. Anny - na północ od ul. Grodziskowej).
- j) Chronić zachowane i opracowywać starannie, zgodnie z tradycją nowe detale architektoniczne (witryny, okiennice, stolarka, elementy kamieniarki, profile itp.).
- k) Utrzymać kalenicowy układ dachów. Unikać udiwnień w rodzaju uskokowej ścianki ogniowej w pierzei wschodniej rynku.
- l) Unikać udiwnionych projektów zabudowy jednorodzinnej jak realizowane już nowe budynki na Mirowie (ul. Bednarska 5a i 22, Górna 23 i Spółdzielcza 1).

Wnioski szczegółowe:

- a) Wyeksponować otoczenie kaplicy św. Anny.
- b) Poddać zabiegom konserwatorskim budynek bóżnicy.
- c) Ewentualną obwodnicę miasta przeprowadzić nie eksponując jej w krajobrazie Wzgórz Pińczowskich.
- d) Przeprowadzić badania i wyeksponować ruiny zamku.
- e) Chronić dworki XIX-wieczne i zabudowę z pocz. XX w. na terenie Nowego Świata.
- f) Chronić zespół kolejki wąskotorowej - budynki i torowiska, urządzenia.
- g) Zachować obecny układ cmentarza grzebalnego. Chronić i konserwować bogato rzeźbione nagrobki.